

Järvamaa Kutsehariduskeskus

HOBUMAJANDUS
80 õn

Särevere2010

Õppekava kinnitatud

Direktori kk nr. 40-ü 15.05.2009

Õppeasutus: Järvamaa Kutsehariduskeskus

Õppeasutuse kood: 70008546

ÕPPEKAVA REGISTREERIMISLEHT

Õppekavarühm Põllumajanduse ja loomakasvatuse õppekavarühm

ISCED 97 liigituse järgi

Õppekava

HOBUMAJANDUS

horsefarming

Õppekeel eesti keel...

Kutseõppe liik		<i>Kutseõpe põhihariduse baasil</i>
Maht õppenädalates (õn)	80 õn	
Õppekava koostamise alus Põllumajanduserialade riiklik õppekava Hobumajandus (Haridus- ja teadusministri 22. jaanuari 2009. a määrus nr 15).		
Õppekava eesmärgid ja ülesanded: võimaldada õppijal omandada teadmised, oskused ja hoiakud töötamiseks hobumajandusvaldkonnas töötajana või- tootjana, luua eeldused õpingute jätkamiseks ja elukestvaks õppeks. Ülesandeks on ette valmistada selline töötaja, kes: väärtustab oma kutseala ning arendab oma kutseoskusi; oskab planeerida, teha, hinnata ja arendada oma tööd; oskab iseseisvalt rakendada oma kutse- ja erialaseid teadmisi ning oskusi mitmesugustes tööolukordades; on orienteeritud heade õpi- ja töötulemuste saavutamisele; vastutab enda ja kaastöötajate turvalisuse eest, tuleb toime ohuolukordades; töötab tervist ja keskkonda säästes; oskab teha eetilisi ja seadusekohaseid valikuid ning on vastutusvõimeline; oskab hankida ja analüüsida teavet; oskab suhelda ja on valmis meeskonnatööks.		
Nõuded õpingute alustamiseks: õppima võib asuda isik, kellel on põhiharidus ja eesti keele oskus vähemalt kesktasemel.		
Õppekava struktuur : 1. Üld- ja põhiõpingute moodulid (sh praktika) 66 õn. Üldõpingute moodulid 9 õn: arvutiõpe ja asjaajamine 3, töökeskkonna ohutus ja tööseadusandlus 2, suhtlemine ja klienditeenindus 2, erialane A võõrkeel 2 Põhiõpingute moodulid 57 õn: majandus ja ettevõtlus 3, hobuse anatoomia, füsioloogia ja psüühika 3, hobuse tervishoid ja karja taastootmine 5, hobuste valik ja aretus 4, hobuste pidamine 5, hobuste kasutamine ja ratsutamise algõpetus 5, noorhobuse õpetamine ja ratsastamine 6, hobuvarustus ja ratsutamisrajatised, nende hooldamine 2, ratsasport 3, rakendid ja rakendisport 1, praktika 20. 2. Valikõpingute moodulid 14 õn: rohumaaviljelus ja söödatootmine 2, äriplaan 2, liiklusõpetus 2, karjääriõpetus 1, hobuste hooldus, tallitööd / ratsastamine 5, sepatööd / talliehitus / hobuturism / treenerikoolitus 2.		
Nõuded õpingute lõpetamiseks: Õpingud loetakse lõpetanuks, kui on saavutatud õppekavas esitatud õpitulemused ning sooritatud positiivsele tulemusele eriala lõpuksam.		
Lõpetamisel väljastatavad dokumendid: <i>Kooli lõputunnistus kutseharidus põhihariduse baasil läbimise kohta ja hinneteleht.</i>		

Õppekava vastab sisuliselt ja vormistuslikult esitatud nõuetele .....200....a.

ees- ja perenimi, allkiri.....

Riikliku Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskuse kutsehariduse osakonna peaspetsialist

Kool: Järvamaa Kutsehariduskeskus

Õppeasutuse kood: 70008546

Aadress: **Tallinna 46, Paide 72720**

Telefon/Faks: **+372 3850738**

e-post: kool@jkhk.ee

Õppekava rühm: **Põllundus ja loomakasvatus**

Õppekava nimetus: **HOBUMAJANDUS**

eesti keeles

HORSEFARMING

inglise keeles

Kutseõppe liik: **kutseõpe põhihariduse baasil**

Õppeaeg (aastates): **2**

Tase sisseastumisel: **põiharidus**

Tase lõpetamisel: **kutseharidus põhikooli baasil**

Õppekava maht (õppenädalates): **80**

Õppekeel: **eesti keel**

Kinnitan Rein Oselin

kooli direktori nimi, allkiri

käskkirja nr. 1-2/29 15.06.2010

pitsat

Kooskõlastatud

kooli õppenõukogus: protokoll nr. 4 07.04. 2010

koosoleku protokoll nr, kuupäev

kooli nõukogus: protokoll nr.2 11.06.2010

koosoleku protokoll nr, kuupäev

Kontaktisik: Külli Marrandi _____

nimi, allkiri

Amet: Põllumajandusõppe osakonna juhataja

Kontakttelefon: 53 450 406

E-mail: kylli.marrandi@jkhk.ee

Registreeritud Eesti Hariduse Infosüsteemis _____

kuupäev

Õppekava kood _____

Sisukord

1	Üldosa	5
1.1	Õppekava koostamise alus	5
1.2.	Õppekava eesmärk ja ülesanded	5
1.3.	Nõuded sisseastumisel	5
1.4.	Õppekava struktuur	6
1.5.	Hindamine	8
1.6.	Kooli lõpetamise kord	10
2	Üldõpingute moodulid	12
2.1.	Arvutiõpe ja asjaajamine	12
2.2.	Töökeskonna ohutus ja tööseadusandlus	14
2.3.	Erialane võõrkeel	17
2.4.	Suhtlemine ja klienditeenindus	19
3	Põhiõpingute moodulid	23
3.1	Majandus ja ettevõtlus	23
3.1.	Hobuse anatoomia, füsioloogia ja psüühika	25
3.2.	Hobuse tervishoid ja taastootmine	28
3.3.	Hobuste valik ja aretus	31
3.4.	Hobuste pidamine	33
3.5.	Hobuste kasutamine ja ratsutamise algõpe	36
3.7.	Noorhobuse õpetamine ja ratsastamine	38
3.8.	Hobuvarustus, ratsutamisrajatised ja nende hooldus	41
3.9.	Ratsasport	43
3.10.	Rakendid ja rakendisport	45
3.11	Praktika	47
4	Valikõpingute moodulid	50
4.1	Treenerikoolitus	50
4.2	Hobuturism, hobumatkade juhtimine	51
4.3	Sepatööd	53
4.4	Talliehitus	54
4.5	Rohumaaviljelus ja söödatootmine	56
4.6	Hobuste hooldamine, tallitööd	57
4.7	Äriplaan	59
4.8	Liiklusõpetus	60
4.9	Karjääriõpetus	61
5	Õppebaas	64
6	Õpetajad	65

1. Üldosa

1.1. Õppekava koostamise alus

Õppekava aluseks on Põllumajanduserialade riiklik õppekava HOBUMAJANDUS (Haridus- ja teadusministri 22. jaanuari 2009. a määrus nr 15).

1.2. Õppekava eesmärk ja ülesanded

Eesmärk

Hobumajanduse õppekava eesmärk on koolitada asjatundlikke hobumajandussektori töötajaid, kes võiksid rakendust leida hobuste hooldajana, talliülemana, ratsutamise abitreenerina ning kes saavad valikõpingute raames teadmisi-oskusi hobumatkade juhtimisest, sepatööst, ratsatreeneri tööst, talliehitusest jne.

Ülesanded

Õppekava ülesanne on ette valmistada selline töötaja, kes:

- väärtustab oma kutseala ning arendab oma kutseoskusi;
- oskab planeerida, teha, hinnata ja arendada oma tööd;
- oskab iseseisvalt rakendada oma kutse- ja erialaseid teadmisi ning oskusi mitmesugustes tööolukordades;
- on orienteeritud heade õpi- ja töötulemuste saavutamisele;
- vastutab enda ja kaastöötajate turvalisuse eest, tuleb toime ohuolukordades;
- töötab tervist ja keskkonda säästes;
- oskab teha eetilisi ja seadusekohaseid valikuid ning on vastutusvõimeline;
- oskab hankida ja analüüsida teavet;
- oskab suhelda ja on valmis meeskonnatöök.

1.3. Nõuded sisseastumisel

Hobumajanduse eriala õppekava alusel võib asuda õppima isik, kellel on põhiharidus ja eesti keele oskus vähemalt kesktasemel

1.4. Õppekava struktuur

Hobumajanduse õppekava koosneb:

1. Kohustuslikest üld- ja põhiõpingutest, sh. praktika (kokku **66 õn**), mis võimaldavad arendada hobumajandusvaldkonna põhiteadmisi ja oskusi

2. Valikõpingutest (14 õn), mis võimaldavad täiendada kutsealaseid teadmisi ja oskusi. Koolipoolsetest valikutest on äriplaan (2 õn), rohumaa viljelus ja söödatootmine (2 õn), liiklus (2õn) ja karjääriõpetus (1õn). Hobuste hoolduse või ratsastamise mooduli (5 õn) valik sõltub õpilase ratsutamisoskusest mida hinnatakse ratsutamise algõppe mooduli käigus. Parema oskusega õpilased tegelevad valikaine raames noorhobuste õpetamise ja ratsastamisega, teised teevad samal ajal tallitöid ja hooldavad hobuseid.

Õpilased saavad ise valida ühe valikaine (2 õn) järgnevatest valikutest:

- sepatööd
- hobuturism, hobumatka juhtimine
- talliehitus
- treenerikoolitus

Õppekava moodulid ja mahud on toodud tabelis.

Praktika korraldus

Õppekava moodulitega seotud praktikad toimuvad lisaks mooduli auditoorsele ja praktilisele õppele koolitallis. Õppijad peavad praktika sooritamise kohta päevikut. Praktikat juhendab ja hindab juhendaja-tallimees.

Töökeskonnas toimuv praktika on I õppeaastal 10 õn ja II õppeaastal 10 õn, kokku 20 õn. Praktikale suunamisel koostatakse kolmepoolne praktikaleping praktikakoha, kooli ja õpilase vahel.

Õppekava moodulite nimetused ja mahud

Jrk nr	Moodulite nimetused	Kogu-maht (õn)	Maht (õn) 1. õppeaastal			Maht (õn) 2. õppeaastal		
			Auditoorne ja praktiline töö	Praktika	Kokku	Auditoorne ja praktiline töö	Praktika	Kokku
I	Üld- ja põhiõpingud	66	24	14	38	16	12	28
1.	Hobuse anatoomia, füsioloogia ja psüühika	3	3		3			
2.	Hobuse tervishoid ja karja taastootmine	5	3	1	4	1		1
3.	Hobuste valik ja aretus	4	1	1	2	1	1	2
4.	Hobuste pidamine	5	3	2	5			
5.	Hobuste kasutamine ja ratsutamise algõpetus	5	5		5			
6.	Noorhobuse õpetamine ja ratsastamine	6	1		1	4	1	5
7.	Hobuvarustus ja ratsutamisrajatised, nende hooldamine	2	2		2			
8.	Ratsasport	3				3		3
9.	Rakendid ja rakendisport	1				1		1
10.	Arvutiõpe ja asjaajamine	3				3		3
11.	Töökeskonna ohutus ja tööseadusandlus	2	1		1	1		1
12.	Suhtlemine ja klienditeenindus	2	2		2			
13.	Erialane võõrkeel	2	1		1	1		1
14.	Majandus ja ettevõtlus	3	2		2	1		1
15.	Praktika	20		10	10		10	10
II	Valikõpingud	14		2	2	9	3	12
16.	Rohumaaviljelus ja söödatootmine	2				2		2
17.	Hobuste hooldus, tallitööd / Ratsastamine	5		2	2		3	3
18.	Sepatööd / Talliehitus / Hobuturism / Treenerikoolitus	2				2		2
	Äriplaan	2				2		2
19.	Liiklus	2				2		2
20.	Karjääriõpetus	1				1		1
	Kokku	80	24	16	40	25	15	40

1.5. Hindamine

Hindamise alused

- Teadmiste ja oskuste hindamisel lähtutakse õpilasele kohaldatud riiklikust õppekavast ja selle alusel koostatud kooli õppekavast ning moodulis esitatud nõuetest.
- Teadmiste ja oskuste hindamise põhimõtted, tingimused ja kord (edaspidi hindamise korraldus) on sätestatud kooli õppekavas.
- Kui õpilasele on vastavalt haridus- ja teadusministri 8. detsembri 2004. a määrusele nr 61 «Individuaalse õppekava järgi õppimise kord» koostatud individuaalne õppekava, arvestatakse hindamisel individuaalses õppekavas sätestatud erisusi.

Hindamise eesmärk

- anda tagasisidet õpilase õpiedukusest ja toetada õpilase arengut;
- suunata õpilase enesehinnangu kujunemist, toetada edasise haridustee valikut;
- innustada ja suunata õpilast sihikindlalt õppima;
- suunata õpetaja tegevust õpilase õppimise ja individuaalse arengu toetamisel.

Teadmiste ja oskuste hindamise korraldus

- Õpilase teadmisi ja oskusi hindab õpetaja õpilase suuliste vastuste (esituste), kirjalike ja praktiliste tööde ning praktiliste tegevuste alusel, arvestades õpilase teadmiste ja oskuste vastavust eriala õppekavas esitatud nõuetele.
- Õppeaines nõutavad teadmised ja oskused, nende hindamise aja ja vormi teeb õpetaja teatavaks esimeses tunnis.
- Teadmiste ja oskuste hindamisel kasutatakse hindeid viiepallisüsteemis vastavalt HM 16. November 2006. a määruse nr 41 “Õpilase hindamise, järgmise klassi üleviimise, täiendavale õppetööle ning klassikursust kordama jätmise alused, tingimused ja kord” § 6 sätestatule. Semestrihinne põhineb vähemalt kolmel hindel.
- Õpetaja kannab kõik hinded õppetööpäevikusse, semestrihinded õpinguraamatusse ja kursusejuhataja kannab semestrihinded õppekaardile .
- Õpinguraamatusse märgib õpetaja ainult rahuldavad hinded (va käitumishinne) nii numbri kui sõnadega – 5 (viis), 4 (neli), 3 (kolm), lisab kuupäeva, kuu, aasta ja kinnitab oma

allkirjaga. Kursusejuhatajal ning direktori asetäitjal õppekasvatustöö alal on õigus õpinguraamatusse märkida hindeid ja kinnitada seda oma allkirjaga.

- Eksamihinde märgib õpetaja eksamiprotokoll, õppetöö päevikusse ja õpilase õpinguraamatusse.
- Kutseharidusliku lõpueksami ja lõputöö hinde kannab õpilase õpinguraamatusse vastava eriala õpetaja, mille eksamikomisjoni esimees kinnitab oma allkirjaga.
- Kutseharidusliku lõpueksami ja lõputöö hinde kannab protokoll vastava eriala õpetaja. Protokollile kirjutavad alla kõik eksamikomisjoni liikmed.
- Tunnikontrolli toimumise etteteatamine õpilastele ei ole kohustuslik. Kontrolltöö etteteatamine õpilasele peab toimuma hiljemalt eelnevas tunnis.
- Õpilasel või tema seaduslikul esindajal on õigus hindeid ja sõnalisi hinnanguid vaidlustada kümne päeva jooksul pärast hinde või hinnangu teadasaamist, esitades kooli direktorile kirjalikult vastava taotluse koos põhjendustega. Kooli direktor teeb otsuse ja teavitab sellest taotluse esitajat kirjalikult viie tööpäeva jooksul otsuse vastuvõtmise päevast alates..
- Õpetaja vormistab parandused järgmiselt: õpinguraamatus tõmbab õpetaja maha eelmise sissekande, kirjutab juurde "Parandus õige", mille kinnitab oma allkirjaga ja teeb uue sissekande. Õppetöö päevikus, hinnetelehel ja vahehindete lehel märgitakse parandatud hinne kaldjoone alla (näit
- Õppetöö päevikus tehtud semestri- või eksamihinde paranduse kinnitab õpetaja oma initsiaalidega. Korduseksami kohta vormistab õpetaja uue protokoll, kuhu kannab korduseksamil saadud hinde.

Õpitulemuste hindamine viiepallisüsteemis

Hinne „5“ (väga hea) - teoreetilise, rakendusliku ja praktilise sisu põhjalik tundmine; tööks sobivate töömeetodite, töövahendite ning töövõtete õige valik ning nende edasiarendamise oskus; hangitud teadmiste süstematiseerimise, võrdlemise, analüüsi ja tõlgendamise oskus ja nende rakendamine töös; alternatiivide hindamise ja probleemide lahendamise oskus; iseseisvus ja algatus tööülesannete täitmisel, positiivne hoiak oma töökaaslastesse, töökohta. Kui õpitulemuse hindamisel kasutatakse punktiarvestust, hinnatakse õpitulemust hindega «5», kui õpilane on saanud 90–100% maksimaalselt võimalikust punktide arvust.

Hinne „4“ (hea) - teoreetilise, rakendusliku ja praktilise sisu tundmine; tööks sobivate töömeetodite, töövahendite ning töövõtete õige valik; hangitud teadmiste süstematiseerimise, võrdlemise, analüüsi ja tõlgendamise oskus ning rakendamine töös; toimetulek alternatiivide hindamise ja probleemide lahendamisel juhendatavana; iseseisvus tööülesannete täitmisel, positiivne hoiak oma töökaaslastesse, töökohta. Kui õpitulemuse hindamisel kasutatakse punktiarvestust, hinnatakse õpitulemust hindegaga «4», kui õpilane on saanud 70–89% maksimaalselt võimalikust punktide arvust.

Hinne „3“ (rahuldav) - teoreetilise, rakendusliku ja praktilise sisu tundmises esineb lünki; lihtsamate töömeetodite ja töövõtete valdamine, töövahendite õige valik; toimetulek tüüpolekordades või juhendatavana; rahuldav suhtumine töökaaslastesse, töökohta, materjalide ja töövahendite kasutusse. Kui õpitulemuse hindamisel kasutatakse punktiarvestust, hinnatakse õpitulemust hindegaga «3», kui õpilane on saanud 45–69% maksimaalselt võimalikust punktide arvust.

Hinne „2“ (puudulik) - teoreetilise, rakendusliku ja praktilise sisu piiratud tundmine või suutmatus seostada ainet reaalse tööülesannetega; suutmatus tõlgendada informatsiooni; töösse ja töö tulemustesse ükskõikne suhtumine, tööde tehnoloogiast tulenevate nõuete, samuti tööohutuse nõuete eiramine; hoolimatus töökohta, töökaaslaste töövahendite ja materjalide kasutamise suhtes. Kui õpitulemuse hindamisel kasutatakse punktiarvestust, hinnatakse õpitulemust hindegaga «2», kui õpilane on saanud 20–44% maksimaalselt võimalikust punktide arvust.

Hinne „1“ (nõrk) hinnatakse õpitulemust, kui see ei vasta õppekava nõuetele. Kui õpitulemuse hindamisel kasutatakse punktiarvestust, hinnatakse õpitulemust hindegaga «1», kui õpilane on saanud 0–19% maksimaalselt võimalikust punktide arvust.

1.6. Kooli lõpetamise kord

Kool loetakse lõpetatuks pärast käesoleva õppekava täitmist täies mahus, sealhulgas erialase praktika sooritamist ja praktikaaruande kaitsmist. Lõpetamisel sooritatakse lõpueksam. Viimane võidakse ühildada põllumajandustöötaja I, II või III kutseksamiga.

Lõpueksam

Eksamitest hõlmab erialamoodulites käsitletud teemasid. Test koosneb 30-st valikvastustega

küsimusest ja loetakse sooritatuks kui õigeid vastuseid on vähemalt 15 e. 50%.

Peale testi vähemalt rahuldaval tasemel sooritamist teostatakse hobustega seotud 3 praktilist ülesannet, mille sooritamise korrektsust hindab vähemalt 3-liikmeline komisjon. Praktilised ülesanded loetakse sooritatuks, kui on kogutud vähemalt 50% nõutavast punktisummast.

Kooli lõpetamisel väljastatakse lõputunnistus kutsehariduse omandamise kohta ja hinneteleht.

1.7. Õppekava koostajad

- Mirja-Mai Urve – JKHK vanemõpetaja
- Külli Marrandi – JKHK põllumajandusõppe osakonna juhataja

2. Üldõpingute moodulid

ARVUTIÕPE JA ASJAAJAMINE

3 õn

1. Eesmärk

Arvutikasutuse ja asjaajamise aluste mooduli eesmärk on, et õppijad omandavad teadmisi ja oskusi organisatsiooni kirjalikust suhtlemisest, kasutades selleks piisava ja tarviliku laiatarbe arvutitarkvara; saavad ülevaate organisatsioonis koostatavatest dokumentidest, nende vorminõuetest ja organisatsiooni kaasaegsest dokumendisüsteemist, dokumendiringluse ning arhiivitöö korraldusest.

2. Nõuded mooduli alustamiseks

Puuduvad

3. Õppesisu

3.1. ARVUTIKASUTUS

Personaalarvuti põhilised osad, infotehnoloogia põhimõisted. Arvuti riist- ja tarkvara. Infotehnoloogia ja ühiskond. Internet ja arvutivõrgud, võrkude kasutamise eelised ja ohud. Ergonoomia ja ohutustehnika nõuded. Olulisemad turvareeglid ja arvutikasutust puudutav seadusandlus. Töökeskkonna (operatsioonisüsteemi) põhilised funktsioonid. Töökeskkonna määrangud. Programmide lisamine ja eemaldamine. Töölaua ikoonide ja akende kasutamine. Failide ja kaustade haldamine. Abiprogrammid. Töökeskkonnas olevate otsinguvahendite, lihtsa tekstiredaktori ja printimise võimaluste kasutamine. Tekstitöötlus. Teksti loomine, parandamine, kujundamine ja viimistlemine. Tabelite loomine, piltide ja fotode kasutamine dokumendis, objektide dokumenti sissetoomine, hulgi-postitus. Tabelarvutus ja andmetöötlus. Tabeli loomine, kujundamine ja viimistlemine. Andmete sisestamine, andmevormingud. Valemite koostamine. Enamkasutatavad funktsioonid. Objektide sissetoomine ja diagrammide loomine.

3.2. ASJAAJAMISE ALUSED

Asjaajamise õiguslik keskkond. Riiklikud normdokumendid. Asjaajamist reglementeerivad organisatsioonisisemed normdokumendid. Dokumentide loomine. Dokumendi-plangid, nende turvamine. Dokumentide koostamine ja vormistamine, dokumendi elemendid. Dokumentide liigid. Veebibrauseri, postiprogrammi kasutamine. Veebibrauseri kasutamine, seadistamine. Otsingumootorite kasutamine, liigid, otsingufunktsioonid. Postiprogrammi häälestamine, kasutajakonto haldamine. Töö listide ja uudisgruppidega. Esitlustarkvara. Esitlustarkvara kasutamine personaalarvutil. Esitluse loomine, kujundamine ning selle ettevalmistamine

levitamiseks ja esitamiseks. Graafika ja diagrammide, samuti slaidiseansi efektide kasutamine. Esitluse koostamise stiilinõuded. Asjaajamine. Organisatsiooni dokumendihalduse korraldamine. Asjaajamise ja dokumendihalduse mõisted. Asjaajamise hea tava. Dokumendiringluse korraldamine. Dokumendiringluse korraldamise põhimõtted. Dokumendiregistrid, nende kasutamine. Dokumendi menetlemine. Arhiivihaldus. dokumentide hoidmine asjaajamises. Dokumendi elutsüklid. Dokumendihaldusprogramm. Tutvumine mõne dokumendihaldusprogrammiga.

4. Õpitulemused

Mooduli läbimise järel õpilane

teab ja tunneb:

- infotehnoloogia põhimõisteid ja termineid, arvutivõrgu kasutamise aluseid,
- arvutikasutuse mõju tervisele, olulisemaid turvareegleid ja arvutikasutust puudutavat
- seadusandlust,
- oskab projekteerida lihtsat andmebaasi ja kasutada andmebaasirakendusi,
- personaalarvutit ja selle operatsioonisüsteemi põhilisi funktsioone,
- asjaajamise head tava ning organisatsiooni dokumendihaldust reguleerivaid õigusakte,
- organisatsiooni haldusdokumente, nende kasutusala, koostamise ja vormistamise
- nõudeid, dokumentide menetlust,
- dokumentide registreerimisprotseduure, ringlust ning arhiivihalduse korraldust;

oskab:

- töötada *Windows*’i keskkonnas tekstitöötlus- ja tabelarvutusprogrammiga,
- kasutada Interneti, leida infootsingumootorite abil infot,
- kasutada tabelarvutust,
- koostada esitlust ja seda ette kanda, kasutades *PowerPoint* programmi,
- nõuetekohaselt koostada ja vormistada isiklikke, ärialaseid ja haldusdokumente,
- registreerida dokumente vastavalt kehtestatud nõuetele,
- võtta vastu ja saata elektroonilisi kirju.

Hindamine

Mooduli hinne moodustub järgmistest osadest:

- protsessihindamine 20 %

- iseseisvad tööd – 20 %
  - talli tasuvuse tabelarvutus 10%
  - esitlus-enesetutvustus 10%
- praktilised tööd – 60 %
  - dokumentide vormistamine- avaldus, vastuskiri, koostööpakkumus 20%
  - internetist hobumajandusalase teabe leidmine 20%
  - e-kirja koostamine 10%
  - etteantud erialastele mõistetele selgituste leidmine 10%

TÖÖKESKKONNAOHUTUS JA TÖÖSEADUSANDLUS

2 õn

1. Eesmärk

Õpetusega taotletakse, et õppija omandab teadmised ja oskused töötada ennast ning töökeskkonda säästvalt; õppija omandab oskuse hinnata töökeskkonna ohutegureid, käituda õigesti ohuolukorras, teavitada ohust, kasutada kaitsevahendeid, evakueerida ennast ja teisi, anda esmaabi; õppija omandab tööseadusandluselaseid teadmisi, oskuse leida ja kasutada teabematerjali.

2. Nõuded mooduli alustamiseks

Puuduvad.

3. Õppesisu

3.1. TÖÖTERVISHOID JA TÖÖOHUTUS. TÖÖHÜGIEEN

3.1.1. Töökeskkond: üldnõuded, töökoht, töövahend. Tööolme. Tööohutuse ja tervishoiu tagamise meetmed. Töökeskkonna ohutegurid ja ohutusjuhendid. Tervisekontroll. Tööandja ja töötaja kohustused ja õigused. Turvalisus. Õnnetusohu ja käitumine ohuolukorras. Tööõnnetus ja kutsehaigus.

3.1.2. Põlemise olemus, vajalikud tingimused. Kustutusained-, vahendid, nende liigitus olenevalt põlemise iseloomust ja põlengut põhjustavast materjalist. Kustutusvahendite tähistamise ja kasutamise kord. Ruumide ja materjalide tuleohtlikus. Inimese ülesanded ja tegutsemine kahjutule korral,. Evakuatsiooniplaan, tema sisu ja paiknemine. Automaatsed

teavitusseadmed.

3.1.3. Elektrivooli toime inimorganismis, temast tulenevad ohud, mõjurite liigitus. Kaitsemaanduse, nullimise, potentsiaalide ühtlustamise läbiviimise vajaduse teke ja selle praktiline teostus. Sammupinge, selle tekkimine, ohtlikkus ja vältimine. Elektriseadmestikus kasutatavad kaitseadmed, nende valiku põhimõtted. Ruumide ja materjalide elektriohtlikkus.

3.1.4. **Esmaabi:** Tegutsemine õnnetuspaigal. Põhilised esmaabivõtted. Esmaabi lämbumise korral. Uppumine. Haavad ja vereringehäired. Äkkhaigestumised, teadvusekaotus. Kukkumine. Luumurrud. Lihaste ja liigeste venitused. Põletushaavad. Külmutamine. Kuumakahjustused. Mürgitused. Võõrkehad. Valud, palavik. Psüühiline kriisiseisund. Liiklusõnnetused. Sidumis- ja toestamisvahendid. Kannatanu tõstmine, kandmine, transportimine. Esmaabi vahendid töökohal. Koduapteek

3.1.5. Keskkond ja säästev areng: looduslike protsesside seotus ja tasakaal; keskkonnastrateegia ja säästva arengu põhimõtted; keskkonnareostuse ennetamise ja vältimise võimalusi töökeskkonnas ja olmes.

Jäätmemajandus: Jäätmete teke ja liigitus. Ohtlikud jäätmed. Jäätmetekke vähendamine. Jäätmehooldus ja esmane käitlus.

3.2. TÖÖSEADUSANDLUSE ALUSED

3.2.1. Lepingulised suhted. Füüsilised ja juriidilised isikud. Tehingu mõiste ja vorm. Lepingu mõiste. Lepingu liigid, sisu ja sõlmimise kord. Volitus ja volikiri. Tähtaeg ja tähtpäev. Ametijuhend.

Töölepingu pooled, nende õigused ja kohustused Töölepingu kohustuslikud tingimused. Määratud ja määramata ajaks töölepingu sõlmimine. Katseaeg. Töölepingu peatumine ja muutmine. Üleviimine teisele tööle. Töölepingu lõpetamine. Töölepingu tühistamine ja kehtetuks tunnistamine.

Kollektiivleping. Kollektiivlepingu pooled ja selle sõlmimise kord. Töövaidluste lahendamine.

Töötajate usaldusisik. Töötüli liigid. Streik ja töösulg. Seaduslikust streigist osavõtjate tööalased õigused.

3.2.2. Töö- ja puhkeaeg. Töönorm, tööpäev, töönädal, töövahetus. Ületunnitöö. Töötamine puhkepäevadel, rahvus- ja riigipühadel.

Puhkuse liigid: põhi- ja lisapuhkus, palgata- ja osaliselt tasustatav puhkus, vanemapuhkused,

õppepuhkus ja nende andmise kord. Puhkuse tasustamine. Puhkuse kasutamist takistavad asjaolud ja puhkuse katkestamine

3.2.3. Töö tasustamise alused. Palk, põhi- ja keskmine palk, lisatasu ja juurdemaksud. Palgatingimuste kehtestamine ja palga maksmise kord. Töö tasustamine eritingimustes. Tagatised ja hüvitused. Kinnipidamised palgast. Sotsiaalsed tagatised: toetused, pensionisüsteem. Materiaalne vastutus tööõigussuhetes.

3.2.4. Kutsealased õigusaktid. Põllumajanduse mehhaniseerimise valdkonnaga seotud õigusaktid. Põllumajandust reguleerivad standardid ja normatiivid. Toiduohutus ja kvaliteedi nõuded

4. Õpitulemused

Õpilane teab ja tunneb:

- tööandja ja töövõtja õigusi ja kohustusi töökeskkonna ohutuse, tööõnnetuste ja kutsehaiguste vallas;
- põlemise olemust;
- ruumide ja materjalide tuleohtlikkust, kustutusaineid ja -vahendeid;
- elektrist tulenevaid ohte;
- elektriseadmetikus kasutatavaid kaitseseadmeid;
- ruumide ja materjalide elektriohtlikkust;
- esmaabi üldisi põhimõtteid;
- üldisi keskkonnaprobleeme ja säästva arengu põhimõtteid;
- jäätmekäitluse vajadust ja järgib jäätmekäitluse keskkonnasäästlikke põhimõtteid;
- oma tegevusvaldkonna seadusandliku reguleerimise vajalikkust;
- peamisi töösuhteid reguleerivaid õigusakte ja tunneb neid ulatuses, mis on vajalik tööle asumiseks;
- töölepingu poolte seadusega sätestatud õigusi ja kohustusi;
- töölepingu sõlmimise, muutmise ja lõpetamise aluseid;
- palga ja puhkuse arvestamise aluseid;
- töö- ja puhkeaja korraldust ja arvestamise aluseid;
- töötingimuste kollektiivse kujundamise aluseid;
- töösuhete pinnalt tekkinud vaidluste lahendamise võimalusi,
- põllumajanduse mehhaniseerimise valdkonnaga seotud õigusakte;

- põllumajandust reguleerivaid standardeid ja normatiive
- toiduohutust ja kvaliteedinõudeid

oskab:

- leida ja kasutada teavet töökeskkonda reguleerivate õigusaktide kohta;
- hinnata töökeskkonna ohutegureid, neid vältida või nende mõju vähendada;
- tegutseda tulekahju korral;
- tegutseda elektriohu olukorras;
- järgida kutsealaga seonduvaid tööohutus- ja tööhügieeninõudeid;
- hinnata esmaabi andmise vajadust ja võimalikkust, käituda vastavalt olukorrale, vajadusel anda esmaabi;
- käituda ohuolukorras: kasutada päästevahendeid, aidata teisi, teavitada ohust, evakueeruda;
- märgata keskkonna reostamise võimalikke ohte ja oskab neid ennetada, vältida või teavitada ohust;
- töötada tervist säästvalt ja ökonoomselt.

Hindamine

Mooduli hinne moodustub järgmistest osadest:

1. protsessihindamine -20%
2. iseseisev töö -20%
  - tööohutuse-, tööõiguslaste ja eriala reguleerivate õigusaktidega tutvumine 20%
3. praktilised tööd - 60%
  - ohutustehnika juhendi koostamine oma tegevusvaldkonnas tegutsevate ettevõttele 30%
  - **esmaabi andmine 30%.**

ERIALANE VÕÕRKEEL

2 õn

1. Eesmärk

Õpetusega taotletakse, et õppija tunneb erialaga seonduvat sõnavara, saab aru ja oskab võõrkeeles end arusaadavalt väljendada nii tava- kui tööolukordades; oskab tutvustada oma erialaga seonduvat tööd ning pakutavaid tooteid ja teenuseid, suhelda suuliselt ning tehniliste suhtlemisvahendite abil; oskab leida ja kasutada erialaseks tööks vajalikku informatsiooni.

2. Nõuded mooduli alustamiseks

Eelnevalt omandatud keeleoskustase A2,

3. Õppesisu

3.1.TUTVUSTUS. Tutvumine, tervitused, hüvastijätud, tänuavaldused, nõuanded, riigid, rahvad ja keeled

3.2 .AMETIALASED TELEFONIVESTLUSED. Eri telefonikõned, Teadete jätmine, edastamine ja vastuvõtmine.

3.3.AMETIRUUM JA DOKUMENDID.Ruumi sisustus, kaustad, dokumendid ja nende koostamine, ametinimetused.

3.4.HOBUETTEVÕTTED. Liigid, struktuur ja profiil. Ettevõtte aruandlus, imago, esitlus.

3.5.HOBUSEKASVATUSALANE PÕHISÕNAVARA. Sõnavara tutvustamine alajaotuste alusel: nt hobune, tõud, varustus, ratsasport, hobuse hooldus, söötmine, turustamine jms.

3.6.AMETIALANE KIRJAVAHETUS. Kirja paigutus, aadressid, lühendid. Eri kirjad, nt kuulutus, reklaam, päring, tellimus- ja pakkumiskiri, kutsed ja vastused, reklamatsioonid, järelepärimine firma usaldusväärse üle, soovituskirjad.

3.7.AMETIREISID. Reisimine eri sõidukitega. Sõidupiletite tellimine, riigipiiri ületamine, tollikontroll. Tee küsimine. Majutus. Toitlustus. Läbirääkimised, ärikontaktid, visiitide kavad, osalemine näitustel, sh teenuste reklaam.

3.8.UUS TÖÖKOHT. Töökuulutused,. CV ja huvikiri, tööintervjuu.

3.9.ERIALANE TEKST. Teksti lugemine, selle mõistmine, resümeerimine.

4. Õpitulemused

Mooduli läbimise järel õpilane teab ja tunneb:

- grammatikareegleid üldiselt hästi, kuid märgatav on emakeele mõju;

oskab:

- suhelda tavalistel tuttavatel ning ka mittetuttavatel teemadel, mis on seotud tema
- huvide ja erialaga, aga ka abstraktsetel ja kultuurilistel teemadel,
- pidada ettevalmistatud ja lihtsa ettekande talle tuttavatel teemadel, väljendudes piisavalt selgelt ja vastata ettekandejärgsetele küsimustele, mõnikord vajab küsimuste ülekordamist,
- jälgida oma valdkonda kuuluval teemal loengut tingimusel, et teema on tuttav ja esitus lihtne ning selge,
- lugeda lihtsat faktilist teavet teemadel, mis kuuluvad tema töövaldkonda, mõistes neid

rahuldaval tasemel,

- leida olulist infot erinevatest tekstidest (kirjad, brošüürid ja lühemad ametlikud dokumendid), seda mõista,
- koguda infot teksti eri osadest või erinevatest tekstidest täitmaks teatud ülesannet,
- kirjutada lihtsamaid seostatud tekste talle tuttavatel teemadel, ühendades lühemaid lauseid lineaarseks jadaks
- kokku panna eri allikatest pärineva infot ja teha sellest teistele kokkuvõte.

Iseseisev töö

Iseseisva tööna on iga teema juurde ettenähtud teatud arv tunde. Olenevalt teema spetsiifikast võib olla ülesandeks kirjalik töö, internetist materjali otsimine ja selle kasutamine, rollimängu ettevalmistus jne.

5. Hindamine

Mooduli hinne moodustub järgmistest osadest:

- protsessihindamine -20%
- iseseisev töö -20%
  - erialaste tekstide tõlkimine
- praktilised tööd - 60%
  - ametkirjade koostamine ja vormistamine(CV, avaldus, iseloomustus, tellimus kiri, reklaam) 30%
  - hobuettevõtte tutvustus 20%
  - powerpointi esitlus 10%

SUHTLEMINE JA KLIENDITEENINDUS

2 õn

1. Eesmärk

Õpetusega taotletakse, et õppija omandab suhtlemise ja klienditeeninduse põhitõed; tunneb suhtlemise viise, püüab vältida suhtlemistõkkeid; oskab käituda erinevates suhtlemissituatsioonides vastastikust suhet toetavalt, kuulab vestluspartnerit, oskab analüüsida ja juhtida oma käitumist, tegutseda meeskonnas; oskab kasutada suhtlemisoskust erialases töös erinevate klientidega ja tööpartneritega.

2. Nõuded mooduli alustamiseks

Puuduvad.

3. Õppesisu

3.1. SUHTLEMISPSÜHHOLOOGIA ALUSED

Suhtlemisvajadused ja –ülesanded. Verbaalne ja mitteverbaalne suhtlemine. Ametlik ja mitteametlik suhtlemine. Kirjalik suhtlemine. Suhtlemisbarjäär ja hirm.

Isikutaju eripära ja seda mõjutavad tegurid. Positiivne minapilt. Tõepärane enesehinnang.

3.2. KÄITUMINE SUHTLEMISITUATSIOONIDES

Suhtlemisviisid. Suhtlemise alustamine. Suhtlemise efektiivsust mõjutavad tegurid. Verbaalne ja mitteverbaalne suhtlemine. Suhtlemisoskused: kontakti loomine, hoidmine ja lõpetamine, aktiivne kuulamine, selge eneseväljendamine, tagasiside suhtlemisel. Veenev argumenteerimine. Erinevad käitumisviisid. Agressiivne, alistuv ja eirav käitumine. Kehtestav käitumine. Enesekehtestamise võtmetegurid. Vealukorrad ja nende tekkepõhjused. Toimetulek vealukordades ja nende lahendamine. Meeskonnatöö.

3.3 TÖÖSTRESS

Pingete tekkepõhjused. Tööstress ja seda põhjustavad tegurid. Läbipõlemine. Toimetulek stressiga.

3.4. KLIENDITEENINDUSE ALUSED

3.4.1. Klienditeeninduse mõiste ja olemus Klienditeenindaja roll. Rolli mõiste. Klienditeenindaja roll ja pädevused: teadmised, oskused, hoiakud. Klienditeenindaja tööks olulised oskused, hoiakud, isiksuse omadused ja nende arendamine. Tagasiside tähtsus

3.4.2. Kliendikeskne teenindus.

3.4.3. Kaebuste ennetamine ja käsitlemine teeninduses: konfliktide olemus; konfliktis käitumine ja konfliktide reguleerimine; probleemide lahendamine ja konfliktidega toimetulek; kliendi vastuväidetega tegelemine; kaebuste ja pretensioonide ning kiituste käsitlemine

4. Hinnatavad õpitulemused

Mooduli läbimise järel õpilane teab ja tunneb:

- esmamulje tähtsust;
- meeskonnatöö iseärasusi ja tähtsust;
- võimalusi tööpinge ja stressi maandamiseks;

- inimkäitumist mõjutavaid tegureid;
- kliendikeskse teeninduse põhimõtteid;;
- teeninduse mõistet ja teeninduslikku mõttekultuuri;
- teeninduse kvaliteeti mõjutavaid põhitegureid;
- teenindaja kui ettevõtte esindaja rolli;
- teenindamise korraldamise printsiipe, meeskonnatöö tähtsust teeninduses;
- teenindaja vastutust klientide ohutuse ja turvalisuse eest;

oskab:

- edastada positiivset esmamuljet
- käituda vastastikust suhtlemist toetaval viisil; suhtlemisprotsessi alustada ja lõpetada;
- kasutada suhtlemisel kommunikatsioonivahendeid, sh järgib telefoni-suhtluse põhinõudeid;
- tähelepanelikult kuulata;
- kasutada sõna suulises ja kirjalikus suhtluses ning kehakeelt;
- teha suhtlemist parendavaid ettepanekuid ;
- välja selgitada klientide ootusi ja vajadusi ning neid oma töös arvestada;
- kliendikeskselt mõelda;
- käituda ja tegutseda erinevates teenindamissituatsioonides;
- suhelda erivajadustega klientidega;
- käsitleda klientide kaebusi, pretensioone ja kiitusi;
- hankida ja edastada tagasisidet klientidelt;
- teenindada kliente kõrgetasemeliselt;
- analüüsida ennast ning oma teeninduskäitumist ;
- hinnata ennast objektiivselt ja töötada meeskonnas.

5. Hindamine

Hinnatakse:

- suhtlemise ja meeskonnatöö põhimõtete tundmist ning nende rakendamise oskust;
- teadmisi stressi ja tööpingete maandamisest ja oskust neid rakendada;
- kliendikeskse teeninduse oskust praktilises situatsioonides erinevatele klientirühmadele

- klientide kaebuste, nõudmiste ja kiituste käsitlemisoskust;
- töökultuuri ja kutse-eeetika järgimist praktilistes tegevustes;
- eneseanalüüsi ja – hinnangut klienditeeninduse seisukohast lähtuvalt;
- meeskonnatööoskust.

Mooduli hinne moodustub järgmistest osadest:

- Protsessi hindamine - 25 %

Õppetöös osalemise, tunnitöö käigus aktiivse kaasa töötamise ja praktiliste ülesannete-harjutuste eduka sooritamise eest.

- Iseseisvad tööd – 5 %

Iseseisva töö-ülesande täitmise eest.

Situatsiooni- ja praktiliste ülesannete sooritamine- 35 %

Iga suurem teema lõpeb tunnikontrolli või praktilise ülesande lahendamisega

- Tunnikontrollide sooritamine – 35 %

Iga suurem teema lõpeb tunnikontrolli või praktilise ülesande lahendamisega

3. Põhiõpingute moodulid

MAJANDUS JA ETTEVÕTLUS

3 õn

1. Eesmärk

Õpetusega taotletakse, et õppija omandab teadmised ühiskonnas toimuvatest majandusprotsessidest; õppijal kujuneb hoiak ettevõtluseks ja ta omandab teadmised sellega seonduvatest tegevustest; õppija omandab teadmised majandusarvestuse ning turunduse alustest, oskab hinnata oma valikuid ettevõtjana ja palgatöölisena, oskab sõnastada äriideed, leida infot ja tuge ettevõtluse alustamiseks ja selles osalemiseks.

2. Nõuded mooduli alustamiseks

Puuduvad.

3. Õppesisu

3.1 MAJANDUSE ALGÕPETUS

Mina ja majandus (majanduslikud otsused, piiratud ressursid ja piiramatud vajadused. ressursid majanduses, turu mehhanismid, majanduse tegevusvaldkonnad ja nende funktsioonid, valitsuse roll ja funktsioonid, riigieelarve, maksud ja nende olemus, raha, selle funktsioonid ja omadused, pangandus.)

Töö ettevõttes (töö liigid, tööprotsess, ametikoht, ametijuhend, töökeskkond, palk, motiveerimine).

Ettevõtlus (ettevõtte, ettevõtja, ettevõtlus, ettevõtja tegevuse eripära, erinevus palgatöötajast. Ettevõtluse põhialused ja ettevõtluse koht majanduses, ühistegevuse põhimõtted. Äriühing, mittetulundusühing ja füüsilisest isikust ettevõtja. Ettevõtte ülesehitus ja ettevõtte tegevuse kirjeldus. Ettevõtte juhtimine. Ettevõtlust toetavad tugisüsteemid ja abi ettevõtlusega alustamise.) Äriidee ja selle ellu viimine (äriidee mõiste ja sõnastamine. Äriideede allikad. Äriideede väljatöötamise meetodid. Äriidee hindamine - turg, konkurents, seadusandlikud piirangud, kompetentside olemasolu, kapitali ja teiste vajalike ressursside kättesaadavus).

3.2 MAJANDUSARVESTUS

Majandusarvestuse olemus. Raamatupidamise seadus, raamatupidamise toimikonna juhendid.

Ettevõtte varad ja varade moodustamise allikad, bilansi mõiste ja struktuur, bilansimuutused, kontode olemus ja ülesehitus, kontoplaan, kahekordne kirjendamine, majandustehingute dokumenteerimine ja registreerimine arvestusregistrites, finantsaruanded.

Füüsilisest isikust ettevõtja raamatupidamise arvestuse korraldus. Majandustehingute dokumenteerimine ja dokumendikaustad, päevaraamat, kulude ja tulude arvestus, FIE maksuarvestused ja vastavad deklaratsioonid, FIE aruandlus. FIE tegevuse lõpetamise alused ja kord. Arveldused töövõtjatega. Finantsplaneerimine. Kulude arvestus, püsi- ja muutuvkulud, toote omahinna kalkuleerimine. Kulu-maht-kasum analüüs.

3.3 TURUNDUS

Turunduse olemus, turunduse komponendid, turundusuuringud, sihtturud ja nende segmenteerimine, toode, hinnakujundus, turustuskanalid, müügitoetus.

4. ÕPITULEMUSED

Õppija teab:

- kuidas ta osaleb majanduses;
- millised on ressursid majanduses;
- kuidas tekib turutasakaal;
- millised on majanduse tegevusvaldkonnad ja nende funktsioonid;
- millised on raha funktsioonid ja omadused;
- millised erisused on ettevõtjal igapäevaelus võrreldes palgatöötajaga;
- milles seisneb ettevõtja risk;
- milline on ettevõtja vastutus;
- kuidas alustada ettevõtlusega;
- ettevõtluse tugisüsteeme;
- kust saada abi ettevõtluses;
- kuidas ettevõtte tegutseb
- erinevaid ettevõtlusvorme;
- füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise eripära;
- turunduse põhimõisteid;
- raamatupidamise terminoloogiat;
- raamatupidamis- ja maksuarvestust reguleerivaid õigusakte;

- FIE raamatupidamise erisusi ja maksustamist;
- äriplaani olemust ja tähtsust ettevõttes;

oskab:

- näha üksikute majandusnähtuste seost majanduse kui tervikuga;
- analüüsida ennast ettevõtja jaoks vajalikest isikuomadustest lähtuvalt;
- arendada ideid ja sõnastada äriideed;
- leida infot klientide ja turu kohta;
- kirjeldada sihtrühmi ja konkurente;
- liigitada ettevõtte tulusid ja kulusid toote hinnakujunduse aspektist lähtuvalt;
- koostada algdokumenti (arve);
- teostada kassapõhist raamatupidamist;
- teostada töötasu arvestust;
- arvutada toote omahinda.

5. Hindamine

Mooduli hinne moodustub järgmistest osadest:

- protsessihindamine 20 %
- iseseisvad tööd 20 %
  - majandusnäitajate põhjal bilansi ja kasumiaruande koostamine 10%
  - äriidee püstitamine ja sõnastamine 10%
- praktilised tööd – 60 %
  - töötasu, bruto- ja netopalgaga ning palgaga seotud maksude arvutamine 10%;
  - FIE tuludeklaratsiooni koostamine 20%;
  - kulu-maht-kasum analüüsi kasutamine 10%;
  - finantsplaanide koostamine 20%

HOBUSE ANATOMIA, FÜSIOLOOGIA JA PSÜÜHIKA

3 õn

1.Eesmärk

Mooduli eesmärk on õpetada hobuse organite ja organsüsteemide anatoomiat ja füsioloogiat ning

nende omavahelisi seoseid, kogu organismi talitlemist. Õpetada hobuste erinevaid käitumismudeleid ja selgitada nende põhjusi. Õpetada hobuse käitumise mõjutamist ja probleemsete hobustega toimetulemist.

2. Nõuded mooduli alustamiseks

Puuduvad.

3. Õppesisu

3.1. HOBUSE LUUSTIK. Skeleti e. toese tähtsus. Luude ehitus ja seostumine. Liigesed. Skeleti ehitus ja jaotus (kolju, selgroog, rinnakorv, vaagen, jäsemed).

3.2. LIHASTIK. Lihaste ehitus ja jaotus. Kõõlused ja sidekirmed. Lihaste seostumine luustikuga. Lihaste füsioloogia. Energeetilised sidemed lihastes, lihaste tööpõhimõte. Liikumine ja selle biomehhaanika.

3.3. VÄLISKATE. Naha ehitus ja funktsioon ja füsioloogia. Hobuse karvkate. Värvused ja märgised. Nahatekised – sarvnaastud, kabjad.

3.4. HINGAMINE JA VERERINGE. Hobuse hingamisteed ja kopsud, ehitus ja talitus. Vereringe tähtsus. Südame töö. Vereringed. Vereloomeorganid, vere koostis. Lümfiringe.

3.5. SEEDESÜSTEEM. Seedekulgla ja seedega seotud organid (maks, pankreas, süljenäärmed). Söödavõtt ja peenendamine, hobuse hammastik. Maoseede ja sooleseede. Seedimist mõjutavad tegurid. Seedehäired.

3.6. ERITUSELUNDID. Neerude ehitus ja talitus. Kuseteede ehitus ja talitus. Uriini koostis, selle tähtsus looma tervise parameetrina.

3.7. ENDDOKRIINORGANID. Hormoonide tähtsus organismi ja organsüsteemide füsioloogias. Endokriinnäärmete asukohad.

3.8. SIGIMISORGANID. Täku suguorganid, ehitus ja talitus, hormonaalne regulatsioon, isassugurefleksid. Mära suguorganid. Estraaltsükkel ja selle hormonaalne regulatsioon.

3.9. NÄRVISÜSTEEM JA NÄRVITÜÜBID. Närvisüsteemi tähtsus ja ehitus. Perifeerne ja kesknärvisüsteem. Vegetatiivne ja somaatiline närvisüsteem. Refleksikaar. Retseptorid ja efektorid. Närvitüübid: sangviiniline, flegmaatiline, koleeriline ja melanhoolne tüüp.

3.10. MEELEORGANID. Distantretseptorid, nende ehitus ja talitus. Nägemine, kuulmine ja haistmine. Kontaktretseptorid, nende ehitus ja talitus. Maitsmine, kompimine ja puuetundlikkus. Tasakaalumeel ja liigutused tasakaalu korrigeerimiseks.

3.11. KEHAKEEL. Pea, kaela, keha asendid. Silmad ja kõrvad tunnete väljendajana. Erinevad ilmed.

Häälitsused, hirnumine ja hörisemine.

3.12. KÄITUMINE. Hobuse hirmud. Suhted karjas. Varssade ja märade suhted. Suhted inimesega. Sugupoolele omane käitumine. Käitumine heaolu mõõdupuuna. Agressiivsuse väljendused. Valu või halb käitumine. Stress agressiivsuse põhjusena. Sünnipäraselt umbusklik. Usalduse võitmine. Taluvusläve tõstmine. Võõristuse ületamine.

3.13. ÕPITUD KÄITUMINE. Stereotüüpsed käitumismudelid. Õpitud abitus. Liigsõbralik käitumine. Õppimine ja mälu. Harjumine. Latentne ja tegevuslik õppimine. Kujundamine.

3.14. PROBLEEMNE KÄITUMINE. Probleemkäitumise põhjuste väljaselgitamine. Katkestamine, kustutamine, vastutingimine.

4. Õpitulemused

Õppija teab ja tunneb

- toese jaotust ja tähtsust
- luude ja lihaste ehitust, seostumist ja talitlemise põhimõtteid
- naha ja nahatekiste sh. kapjade ehitust ja ülesandeid
- seedekulgla anatoomiat ja füsioloogiat, ainevahetuse tähtsust
- hingamis- ja vereringeorganite talitlemist ning seost teiste organsüsteemidega
- endokriinorganite asukohti ja nende tähtsust
- sigimisorganite anatoomilisi ja füsioloogilisi erinevusi sugupooliti
- närvisüsteemi ehituse ja talitluse põhimõtteid
- hobuse meeleorganite talitlemist
- hobuste erinevaid käitumisviise ja nende põhjusi
- psüühika ja närvitüüpide seost
- hobusete karjakäitumise mudeleid, suhteid karjas
- probleemse käitumise erinevaid põhjusi
- ohutusnõudeid probleemsete hobuste kohtlemiseks

Õppija oskab

- nimetada ja kirjeldada organsüsteeme
- selgitada nende omavahelisi seoseid
- aru saada hobuse kehakeelest ja erinevatest häälitsustest

- märgata hobuse hirmu, stressi allikaid
- vältida ohusituatsioonide tekkimist
- vajadusel abi küsida

5. Hindamine

Hindamise aluseks on iga teema lõpus tehtavad kirjalikud testid või suulised küsitlused. Mooduli koondhinne kujuneb jooksvate hinnete (80%) ja iseseisva töö (20%) kaalutud keskmisena.

Iseseisva tööna esitatakse ühe vaatlusaluse hobuse iseloomustus.

Hinnatakse:

- teadmisi hobuse organsüsteemide ehitusest ja talitlusest ning nende omavahelistest seostest .
- oskust jälgida ja analüüsida hobust visuaalse vaatluse käigus tehtud tähelepanekute alusel

HOBUSTE TERVISHOID JA KARJA TAASTOOTMINE

5 õn

1. Eesmärk

Mooduli eesmärk on õpetada eelkõige hobuse tervisliku seisundi kontrollimist ja esmaabivõtteid. Selgitada sagedamini esinevate haiguste põhjuseid, tunnuseid ja ravi ning profülaktikat. Käsitletakse üldhaigusõpetust, sisehaigusi, nakkushaigusi, parasitaarhaigusi ja kirurgiat.

Mooduli eesmärk on õpetada ka hobuste sigimisfüsioloogiat. Selgitada paarituse ja seemendamise põhimõtteid, tiinuse kulgu ja selle diagnoosimise võimalusi. Õpetada sünnituse kulgu ja sünnitusabi ning vastsündinu esmaholdust. Selgitada taastootmise probleeme ja nende lahendamise võimalusi.

2. Nõuded mooduli alustamiseks

Peab olema läbitud moodul hobuse anatoomiast, füsioloogiast ja psüühikast.

3. Õppesisu

3.1. ÜLDHAIGUSÕPETUS. Haiguse mõiste. Haiguse kulg ja selles eristatavad etapid. Haiguse põhjused. Organismi vastupanuvõime ja seda mõjutavad tegurid.

3.2. KLIINILINE DIAGNOSTIKA. Kliinilise diagnostika mõiste. Ohutustehnika ja hobuse fikseerimine kliinilisel uurimisel. Erinevad uurimisviisid. Normaalsed ja patoloogilised nähud.

- 3.3. SISEHAIGUSED. Seedeelundite haigused. Hingamiselundite haigused. Ainevahetushaigused. Jäsemete haigused. Haiguste tunnused, ravi ja profülaktika.
- 3.4. NAKKUSHAIGUSED. Nakkushaiguse mõiste ja põhjused. Sagedasemad bakteriaalsed nakkused, nende tunnused, ravi ja profülaktika. Sagedasemad viirusinfektsioonid, nende tunnused, profülaktika ja ravi. Vaktsineerimise põhimõtted. Seenhaigused hobustel, tunnused, profülaktika ja ravi.
- 3.5. PARASITOLOOGIA. Parasitaarhaiguse mõiste. Tekitajad, nende klassifitseerimine. Parasiitide kahjustav toime. Sagedasemad usstõved, nende tunnused, ravi ja profülaktika. Maokiintõbi, selle tunnused, ravi ja profülaktika. Hobuste nahaparasiidid, nende tõrjeabinõud.
- 3.6. KIRURGIA JA ESMAABI. Traumad, nende klassifitseerimine. Esmaabi traumade korral. Kirurgilised vahendid, nende käsitlemine.
- 3.7. KASTRATSIOON. Kastreerimise põhimõtted. Vajalikud vahendid. Kastreerimise hügieeni ja ohutusnõuded.
- 3.8. SUGUKÜPSUS JA PAARITUSIGA. Hobuste puberteet. Sugulise aktiivsuse tekkimine ja selle hormonaalne regulatsioon. Sugulise aktiivsuse etapid. Märade ealised günekoloogilised iseärasused.
- 3.9. ESTRAALTSÜKKEL. Estrus e. ind. Sisemised ja välised innatunnused, selle hormonaalne regulatsioon. Innatsükli staadiumid – estrus, diestrus. Anestrus.
- 3.10. TÄKU JA MÄRA SEKSUAALREFLEKSID. Mära käitumine inna ja paarituse ajal. Täku seksuaalrefleksid. Täku juhtimine paaritusel või spermavõtmisel, ohutusnõuded.
- 3.11. TIINESTAMISMEETODID. Paaritus. Seemendus ja sperma käsitlemine. Embrüosiirdamine. Tiinestamisel kasutatavad abivahendid ja hügieen. Erinevate meetodite võrdlus.
- 3.12. TIINUS JA SELLE DIAGNOOSIMINE. Tiinuse mõiste. Tiinuse kestus ja arengu etapid. Tiinuse kontrolli põhimõtted. Tiinuse diagnoosimine ja kontroll ultraheli abil. Tiinuse patoloogilised probleemid.
- 3.13. SÜNNITUS JA SÜNNITUSABI. Sünnituse mõiste. Lähenevale poegimisele viitavad tunnused ehk eelnähud. Sünnituse kulgemise etapid. Loote asendid, normaalsed ja väärad. Probleemid sünnitusel – lootest tingitud, märast tingitud. Mära abistamine sünnitusel, sünnitushügieen. Vastsündinu esmane hooldus, abistamine ja jälgimine.
- 3.14. GÜNEKOLOOGILISED PROBLEEMID. Hormonaaltalitluse häired. Suguelundite

arengupatoloogiad. Nakkuslikud põhjused ja nende profülaktika.

3.15. VASTSÜNDINUTE JA VARSSADE HAIGUSED. Vastsündinute hooldamine ja abistamine. Sagedasemad probleemid vastsündinutel. Varssade tervisehädad, nende tunnused ja ravi.

4. Õpitulemused

Õppija teab ja tunneb

- haiguse mõistet, kulgu ja põhjusi
- ohutustehnikat ja fikseerimisvõtteid hobuste uurimisel
- kliinilise uurimise meetodeid
- normaalseid parameetreid ja patoloogilisi tunnuseid
- sagedasemaid mittenakkavaid haigusi
- sagedasemaid ja kiirelt nakkavaid infektsioonhaigusi ja nende tüüpilisi tunnuseid
- parasiitide kahjulikku toimet ja sagedasemaid hobuste invasioonhaigusi
- parasitaarhaiguste profülaktikat
- esmaabivõtteid ja tähtsust traumade puhul
- kastreerimise põhimõtteid ja –hügieeni
- hobuste puberteedia iseärasusi
- täku suguorganite anatoomiat ja füsioloogiat ning seksuaalreflekse
- mära suguorganite anatoomiat ja füsioloogiat
- suguhormoone ja inna tunnuseid
- tiinestamisviise
- seemendus-, paaritushügieeni tähtsust
- tiinuse kulgu ja selle diagnoosimise võimalusi
- loote asetusi ja rühte
- läheneva sünnituse tunnuseid
- sünnitusabi võtteid ja tähtsust
- sagedasemaid sigimisprobleeme märal ja täkul

Õppija oskab

- hobust ohutult kliiniliselt uurida
- kasutada mokapööra ja muid fikseerimisvõtteid

- diagnoosida koolikuid ja anda esmaabi
- manustada ussirohtu ja tõrjuda nahaparasitiite
- anda esmaabi kergemate traumade korral
- märgata inna tunnuseid
- abistada paaritamisel
- märgata läheneva poegimise tunnuseid
- abistada mära poegimisel ja hooldada vastündinut

5. Hindamine

Hindamine toimub kirjalike testide, iseseisva ja praktiliste tööde põhjal. Iseseisvaks tööks on täkkude ja märade seksuaalkäitumise jälgimine ja tähelepanekute kirjeldamine. Praktilised tööd teostatakse Saare Tallide Günekoloogiakeskuses.

Hinnatakse:

- teoreetilisi teadmisi hobuste sigimisest ja tervishoiust – testid 60 %
- praktilisi oskusi hobuste füsioloogilise ja tervisliku seisundi tuvastamisel ning esmaabi andmisel – 30 %
- iseseisvat tööd – 10%

HOBUSTE VALIK JA ARETUS

4 õn

1. Eesmärk

Anda ülevaade tõuaretusorganisatsioonidest Eestis ja selgitada tõuaretuse eesmärgid. Tutvustada suguhobuste valiku ja paaridevaliku põhimõtteid ning hindamise aluseid. Õpetada tõudokumentide täitmist. Anda ülevaade hobusetõugude klassifitseerimisest ja maailmas enamlevinud hobusetõugudest. Tutvustada Eestis aretatavaid hobusetõuge.

2. Nõuded mooduli alustamiseks

Peab olema läbinud hobuse anatoomia, füsioloogia ja psüühika mooduli.

3. Õppesisu

3.1. HOBUSSETÕUGUDE KLASSIFITSEERIMINE. Tõu mõiste ja kujunemine. Klassifitseerimine piirkondade järgi. Aborigeensed ja aretatud tõud. Külma- ja soojaverelised tõud. Täisverelised ja poolveresed tõud. Klassifitseerimine kasutusotstarbe alusel.

3.2. EESTIS ARETATAVAD JA MAAILMAS ENIM LEVINUD HOBUSETÕUD. Eesti hobune. Eesti raskeveohobune. Tori hobune. Traakeeni hobune. Eesti sporthobune. Araabia hobune. Eesti soojavereline traavel.

Populaarsemad ratsa-, rakendi-, traavi- ja ponitõud maailmas.

3.3. GENEETIKA KUI ARETUSE ALUS. Geenid- pärilikkuse informatsiooni kandjad. Välimiku, värvuse, märgiste ja liikumisomaduste pärandumine.

3.4. SUGUHOBUSTE VALIK. Aretuse eesmärk ja sellest tulenevad valikuomadused. Valikuedu ja seda mõjutavad tegurid. Valikutunnuste arv. Valikumeetodid. Sugutäku tunnustamine.

3.5. HOBUSE VÄLIMIK JA SELLE HINDAMINE. Välimiku regioonid. Välimiku kirjeldamine ja hindamine. Sagedasemad välimikuvead. Hobuse mõõtmine. Hobuse esitlemine ja fotografeerimine.

3.6. LIIKUMINE KUI VALIKUOMADUS. Liikumisviisid ehk allüürid. Loomupärased ja õpitud allüürid. Liikumise hindamine. Vabahüpped. Võõrratsaniku test. Sagedasemad liikumisvead.

3.6.PAARIDEVALIK. Valik sarnaste ja erinevate valikutunnuste järgi. Suguluspaaritus.

3.7.TÕUARETUSE DOKUMENTATSIOON. Paaritustunnistus. Varssade arvelevõtmine. Põlvnemistunnistus. Hobuse pass. Hobuste märgistamine.

3.8.TÕUARETUSSEADUS.

4. Õpitulemused

Õppija teab ja tunneb

- hobusetõugude klassifikatsiooni aluseid
- Eestis kasvatatavaid tõuge, nende aretuseesmärke ja aretustöö korraldust Eestis
- aretusmeetodeid
- suguhobuste hindamist ja litsentsi taotlemise aluseid
- eksterjööriregioone
- sagedasemaid kere ja jalgade välimikuvigu
- hobuste värvusi ja märgiste kirjeldamist
- hobuste hindamise põhimõtteid
- erinevaid liikumisviise ja sagedasemaid hälbeid liikumisel
- paaridevaliku põhimõtteid

Õppija oskab

- hinnata hobuse sobivust suguloomaks
- hobust esitleda
- kirjeldada välimikku ja hinnata seda
- eristada värvusi ja kirjeldada märgiseid
- hinnata hobuse liikumist ja märgata vigu
- noorhobust ülevaatuseks ette valmistada
- saada informatsiooni tõudokumentidest

5. Hindamine

Koondhinne kujuneb kirjalike testide, praktilise töö ja iseseisva töö hinnete põhjal.

- Teoreetilised teadmised – 40 %
- Praktiliseks tööks on ühe noorhobuse hindamine – mõõtmine, välimiku kirjeldamine ja hindamine ning allüüride ja vabahüpete hindamine – 40 %
- Õpilase iseseisvaks tööks on referaadi koostamine ühe hobusetõu kohta. Referaat kantakse klassis ette – 20 %

HOBUSTE PIDAMINE

5 õn

1. Eesmärk

Õpetamisega taotletakse, et õppija mõistaks hobuse tarvetest ja heaolust tulenevaid nõudeid nende pidamisel ja hooldamisel. Õppija omandab hobuste hooldamise ja kohtlemise võtteid, millised arvestavad nii inimese kui hobuse ohutust. Omandab teadmised ja oskused hobuste pidamisest, söötmisest ja transportimise nõuetest.

2. Nõuded mooduli alustamiseks.

Läbitud hobuse anatoomia, füsioloogia ja psüühika moodul

3. Õppesisu

3.1. LOOMAPIDAMIST SÄTESTAVAD SEADUSED. Loomakaitseseadus, tauditõrjeseadus, söödaseadus jms. Seaduste järelevalve, Veterinaar- ja Toiduameti ülesanded.

3.2. HOBUSE ESMATAVAJADUSED. Söömine, puhkamine, liikumine, karjasuhted.

3.3. NÕUDED TALLIDELE. Talli asukoht ja ehituslikud nõuded. Talli mikrokliima, selle tähtsus hobuste tervisele. Talliruumid ja sisustuselemendid. Tallikompleksi kuuluvad rajatised.

3.4. TALLI PÄEVAKORD. Tallirutiini tähtsus. Tallis teostatavad tööd. Päevakava koostamine.

3.5. HOBUSTE SÖÖDAVAJADUS. Toitefaktorid ja nende tähtsus hobustele. Normeeritud või vabalt söötmine. Söötmissnormi määramine. Hobuse söömus ja seda mõjutavad tegurid. Söötmissüsteem.

3.6. HOBUSTE SÖÖDAD Põhisöödad – koresöödad, mahlakad söödad, karjamaarohi. Jõusöödad, mineraalsöödad jm. täiendsöödad. Söötade ette valmistamine söötmiseks. Harjutamine uute söötadega. Hobuste veevajadus.

3.7. SÖÖDATOOTMINE JA ROHUMAASE HOOLDAMINE. Talviste söötade vajadus. Heina ja silo valmistamine. Rohumaade rajamine ja hooldamine.

3.8. ERINEVATE HOBUGRUPPIDE SÖÖTMINE.

Tööhobuste söötmine: söödavajadus sõltuvalt töökoormusest, töökonditsioon, söötmisskorrad ja söötade etteandmise järjekord, jootmine, söödaratsioonide koostamine vastavalt hobuste tööintensiivsusele.

Sporthobuste söötmine: sporthobuste kasutusintensiivsus, söötmine treeningute ja võistlusperioodil, rännakuhobuste söötmine, ratsioonide koostamine.

Suguhobuste söötmine: täkkude söödatarve, sugukonditsioonis täkk, märade söödavajadus sõltuvalt reproduktsioonitsüklist, söötmine tiinuse ja imetamise ajal, sööda kvaliteet, söömine karjamaal, karjatamisgrupid.

Varsa söötmine: ternespiim – esimene elutähtis sööt, märapiima koostis, emapiima asendamine, varsa jõusöödad, rohusöödad, võõrutamine emast, võõrutatud varsa söötmine.

Sälgude söötmine: sälgudele sobivad põhisöödad, jõusöödad, noorhobuste karjakoplid ja karjatusgrupid.

3.9. SAGEDASEMAD SÖÖTMISVEAD. Režiimivead. Ratsioonivead. Kvaliteedivead.

3.10. HOBUSTE TERVISLIKU SEISUNDI JÄLGIMINE. Visuaalne hindamine. Kompamine.

3.11. HOBUSE NAHA, KARVKATTE JA KAPJADE HOOLDUS. Naha ja karvkatte ülesanded. Naha ja karvkatte hooldamise tähtsus ja meetodika. Laka ja saba korrastamine. Pügamine. Hooldustarvikud ja nende hoidmine. Hobuste ujutamine ja pesemine.

Jalgade, kapjade hooldamise tähtsus. Jalgade pesemine. Kapjade puhastamine kabjakonksu ja harjaga. Värkimine. Kapjade õlitamine.

3.12. MASSAAŽ JA VENITUS. Tähtsus ja tehnika

3.14. HOBUSTE SUNDMOTSIOON. Käekõrval jalutamine. Kordetöö. Karussell.

3.15. ÜLDNÕUDED HOBUSTE TRANSPORTIMISEL. Hobuste heaolu ja ohutust tagavad nõuded. Ettevalmistused hobuste vedamiseks.

3.16. HOBUVEOTREILERID JA VAGUNID.

3.15. HOBUSTE VIIMINE VEOKISSE

3.16. HOBUSTE HOOLDAMINE REISIL

4. Õpitulemused

Õppija teab ja tunneb

- seadusi, millega sätestatakse hobuste pidamise, söötmise ja transportimise nõuded
- ohutusnõudeid hobuste hooldamisel
- tallile esitatavaid ehituslikke ja mikroklimaatilisi nõudeid
- hobuste söötasid ja nende kvaliteedi näitajaid
- söödatarbe arvestamise aluseid ning söötmise normeerimise tähtsust
- ratsioonide koostamise põhimõtteid
- söötmisega seotud tervisehäireid
- hobuse puhastamise tähtsust ja võtteid
- kapjade hooldamise vajalikkust ja võtteid
- hooldustarvikuid ja nende käsitlemist
- massaaži ja venituse mõju
- nõudeid hobuste transportimisel ja viimisel veokisse

Õppija oskab

- hobuseid nõuetekohaselt puhastada
- hooldustarvikuid hoiustada ja hooldada
- hoida korras hobuste bokse ja talliruumid
- söötasid ette valmistada ja sööta hobuseid
- koostada söödaratsioone erinevatele hoburühmadele
- söötasid organoleptiliselt hinnata
- arvestada söötade tarvet talliperioodiks ja karjamaa vajadust suveks
- hooldada kapju
- hobust käekõrval talutada

- hobust treilerisse viia

5. Hindamine

Koondhinne kujuneb kirjalike testide, praktilise töö ja iseseisva töö hinnete põhjal.

Hinnatakse:

- Teoreetilisi teadmisi teemade osas kirjalike testidega ja suuliste küsitlustega – 40 %
- Praktilisi töid – 30 %
  - hobuste söödavajaduse arvestamine
  - söötmisnormide leidmine
  - söötade kvaliteedi hindamine toiteväärtuse tabelite abil ja organoleptiliselt
  - ratsioonide koostamise oskust arvutiprogrammi abil
  - talli mikrokliima uurimine
- Iseseisvat tööd – 30 %
  - tallipraktika (igapäevased tallitööd, hobuste puhastamine, hooldamine jne.)
  - talli päevakava koostamine

HOBUSE KASUTAMINE JA RATSUTAMISE ALGÕPETUS

5 õn

1. Eesmärk

Õpetusega taotletakse, et õppija omandab teadmised hobuse erinevatest kasutamisevõimalustest ajaloost tänapäevani ning oskab kirjeldada peamisi hobuse kasutusalasid. Õppija omandab elementaarse ratsutamisoskuse, tunneb ratsutamisalast terminoloogiat ning teab, kuidas kasutada varustust, kohelda hobust ja teha temaga koostööd.

2. Nõuded mooduli alustamiseks

Arsti tõend selle kohta, et ei ole vastunäidustusi ratsutamisega tegelemiseks.

3. Õppesisu

3.1. HOBUSE KASUTAMISE AJALUGU. Selle periodiseerimine. Hobuse erinev tähtsus ajaloos erinevates geograafilistes piirkondades.

3.2. GALOPI- JA TRAAVIVÕIDUSÕIDUD. Võistlus maksimaalse saavutusvõime arenduseks. Hipodroomid. Finantsedu.

3.3. KLASSIKALINE RATSASPORT. Hobuse ja inimese ülima koostöö taotlemine. Koolisõit. Takistussõit. Kolmevõistlus.

3.4. PIKAMAARATSUTAMINE.

3.5. RAKENDISPORT.

3.6. REINING.

3.7. VOLTIŽEERIMINE.

3.8. POLO.

3.9. RAHVUSLIKUD HOBUSPORDIALAD

3.10. OHUTUSNÕUDED RATSUTAMISEL. Algteadmised hobuse kohtlemisest ja turvavarustusest. Liiklusreeglid maneežis ja väljakul rühmas sõites.

3.11. SADULASSE ISTUMINE. Õige jaluste ja ratsmete hoid. Istmiku, sääрте, käte õige asend.

3.12. TASAKAAL. Ratsaniku tasakaal, hobuse tasakaal, hobuse ja ratsaniku ühine tasakaal.

3.13. MÕJUSTAMISVAHENDID. Ratsaniku keharaskuse, ratsmete, sääрте mõju. Kannuste ja steki kasutamine.

3.14. ABISTAMISVÕTTED. Mõjustamisvahendite koostöö. Sammu ja traavi alustamine, peatamine. Pöörded ja kaarsõidud.

3.15. HOBUSE LIIKUMISVIISID. Samm, traav, galopp. Üleminekud.

3.16. TASAKAALUS ISTAK. Istaku muutumine erinevatel liikumisviisidel, tempodel, harjutustel.

3.17. SÕIT KAVALETTIDEL.

3.18. HÜPPAMINE. Algteadmised ja oskused hüppamisest. Hüpped traavilt, galopilt, valimislatiga, penerollis.

3.19. SÕIT MAASTIKUL. Mäest üles ja alla sõitmine.

4. Hinnatavad õpitulemused

Õppija teab ja tunneb

- hobuse kasutamise erinevaid võimalusi, oskab seostada neid ajalooliste traditsioonidega;
- peamiste ratsaspordialade reegleid ja põhimõtteid;
- erinevate hobuspordialade ja muude hobuse kasutusvaldkondade olukorda Eestis;

- ratsutamise elementaarseid mõisteid ja käitumisreegleid;
- mõjustamisvahendite mõju ja lihtsamaid aitamisvõtteid;
- hobuse liikumisviise;
- nõudeid istakule;
- kavalettide kasutamist, nende vahekaugusi;
- ratsaniku tegevust hüppamisel;
- ratsaniku tegevust maastikusõidul;
- ohutusnõudeid ratsutamistundides.

Õppija oskab

- ära tunda ja kirjeldada peamisi hobuspordi võistlusalasid;
- ratsutada algtasemel
- hobust juhtida erinevate allüüridega liikumisel kasutades nii täis- kui poolistakut
- läbida kergeid parkuure
- ratsutada koolisõidu A skeemi
- ratsutada maastikul ja ületada lihtsamaid takistusi.

5. Hindamine

Hinnatakse:

- Teoreetilisi teadmisi hobuse kasutusaladest (test, õpimapp vms) - 20 %
- Praktilisi oskusi – 80 %
  - ratsutamisoskus takistus-, maastiku- ja koolisõidus
  - ohutusnõuetest kinnipidamine
  - varustuse tundmine ja kasutamine

.NOORHOBUSE ÕPETAMINE JA RATSASTAMINE

6 õn

1. Eesmärk

Õpetusega taotletakse, et õppija omandab teadmised ratsasõidu aluseks olevatest hobuse ja ratsaniku füüsilistest ning psüühilistest omadustest ning hobuse ja ratsaniku omavahelise tagasiside ning harmoonia loomise (ratsastamise) võimalustest, teedest ning ajakavast.

Õppija omandab teadmised ja oskused noorte hobuste õpetamiseks, õpetusvigade parandamiseks, hobuste võistlusteks ettevalmistamiseks ning füüsilise treeningu planeerimiseks.

2. Nõuded mooduli alustamiseks

Läbitud on moodulid **Hobuse anatoomia, füsioloogia ja psüühika ning Hobuse kasutamine ja ratsutamise algõpe** .

3. Õppesisu

3.1. HOBUSE SELJA KANDEJÕUD. Selgroog kui rippisild. Kissing spine. Kõõluste ja lihaste arendamine ratsaniku kandmiseks. Kaela osa ratsaniku kandmises.

3.2. TASAKAAL. Tasakaal erinevatel allüüridel. Stabiilne ja labiilne tasakaal. Toetusfaasid ja õhulennufaasid erinevatel allüüridel. Jalgade liikumise järjekord erinevatel allüüridel. Liikumise rütm. Nende erinevus sõltuvalt liikumiskiirusest. Koondamine kui kandejõu rakendamise suurendamine.

3.3. LIHASTE TÖÖ. Lõdvestumise ja pingutuse vaheldumine. Lihaste kokkutõmbe mehhanism. Närvipinged ja väsimuse segav mõju.

3.4. HOBUSE PSÜÜHIKA. Instinktid. Refleksid ja tingitud refleksid. Mälu ja harjumused. Käitumine. Närvisüsteemi tüübid.

3.5. RATSANIKU MÕJU HOBUSELE. Mõjustamisvahendite õige ja vale kasutamine, selle põhjendamine. Tagasiside tähtsus. Aitamisevõtete arusaadavus hobuse jaoks võrreldes üksikute mõjustamisvahenditega.

3.6. LÕDVESTAVAD HARJUTUSED. Kergendatud traav. Pööre esiotsal. Sääre eest astumine.

3.7. KOONDAVAD HARJUTUSED. Õlad sees sõit. Pööre tagaotsal. Galopile tõstmine. Küljendamised. Taandamine. Piruetid galopil.

3.8. KAVALETTIDE KASUTAMINE. Vahede muutmine. Erineva kõrgusega kavalettide kasutamine. Kavaletid ja üksikud latid galopil.

3.9. RATSASTAMINE HÜPPETREENINGUL. Abilatid. Viltu hüppamine. Hüpped kurvil.

3.10 NOORHOBUSE FÜÜSILINE ARENG. Kuidas hobune kasvab. Luude kasv. Proportsioonide muutumine. Arengu kiirus, individuaalsed erinevused.

- 3.11. NOORHOBUSE PSÜÜHILINE ARENG. Noorhobune kui laps. Mänguline õpetus. Instinktide kasutamine.
- 3.12. HARJUTAMINE INIMESEGA.
- 3.13. HARJUTAMINE SADULAGA.
- 3.14. KORDETÖÖ.
- 3.15. RATSASTAMISE FAASID. Harjutused ja töö käik järjekorras: pingevabadus- kontakt-
hoogsus- õgvendamine- koondamine.
- 3.16. HÜPPAMISE ÕPETAMINE. Vabahüpped. Hüpped traavilt. Valimislattide kasutamine. Hüpped penerollis. Hüpped galopilt. Hüpped süsteemides. Lattide ja takistuste vahede reguleerimine, selle eesmärgid. Tempo säilitamine.
- 3.17 KOOLISÕIDU HARJUTUSED. Allüüride puhtus, impulss, rütm, Üleminekud. Kaarsõidud. Pöörded paigal. Külgliikumised. Piruett galopil.
- 3.18. HOBUSE ÕPETAMISE ALUSED. Kergemalt raskemale. Nõudmiste vastuolu vältimine. Kordamine ja liigne kordamine. Lühiajalise ja pikaajalise mälu kasutamine.
- 3.19. KOORMUSTE PLANEERIMINE. Õppimise ja treeningu erinevused. Superkompensatsiooni printsiip. Koormuste rütm õppimisel ja treeningus (vastupidavustreeningus, hüppetreeningus, koolisõidutreeningus).

4. Hinnatavad õpitulemused

Õppija teab ja tunneb

- hobuse funktsionaalse anatoomia aluseid;
- hobuse ratsaniku all liikumise biomehaanika aluseid;
- hobuse psühholoogia aluseid;
- ratsaniku tegevuse aluseid;
- ratsastamisel kasutatavaid harjutusi.
- noorhobuse ja tema arendamise iseärasusi;
- harjutusi ja nende järjekorda noorhobuse arendamisel;
- uute harjumuste kujundamise ja kinnistamise seaduspärasusi;
- hüppamise ja koolisõidu harjutuste spetsiifikat.

Õppija oskab

- sooritada heal väljaõpetatud hobusel kõiki harjutusi, mida hobune on ratsastamisel omandanud ja oskab;
- ära tunda hobuse ratsastatuse taset;
- arendada hobust, parandades ta vigu või õpetades talle mõne uue harjutuse;
- selgitada, millised on hobuse nõrgemad küljed ja kuidas neid tuleks parandada;
- iseseisvalt õpetada kergemini õpetatavaid noorhobuseid;
- hobust treenida käekõrval ja kordel ning ohjadega
- hinnata hobuse võimekust ja selle alusel määratleda rakendus
- treenida noorhobust vastavalt eesmärgistatud plaanile
- väärtustada ratsaniku ja hobuse koostööd
- noorhobust käsitada ohutult.

5. Hindamine

Hinnatakse:

- teadmisi hobuse funktsionaalse anatoomia, liikumise biomehaanika ja psühholoogia alustest ning ohutusnõuetest (testid, suulised küsitlused) – 30%
- ratsaniku tegevuse kirjeldust, vigade leidmist (rühmatöö) – 30%
- praktilist esitust treenimisel kasutatavatest harjutustest enda poolt õpetatud hobusel – 40%

HOBUVARUSTUS JA RATSUTAMISRAJATISED , NENDE HOOLDAMINE

2 õn

1. Eesmärk

Õpetusega taotletakse, et õppija omandab teadmised ja oskused hobuvarustuse hooldamiseks, hoiustamiseks ning parandamiseks.

Õppija omandab algteadmised ratsutamisrajatistest – maneežidest ja väljakutest ning oskused nende ohutuks kasutamiseks ja hooldamiseks.

2. Nõuded mooduli alustamiseks

Puuduvad.

3. Õppesisu

- 3.1. PÄITSED JA VALJAD. Varsapäitsed, ööpäitsed. Valjad, ehitus ja otstarve. Erinevad suulised ja nende kasutamine ning hooldamine.
- 3.2. RATSMED. Tavalised, libisevad ja külgratsmed.
- 3.3. SADULAD. Erineva otstarbega sadulad. Sadulate ehitus ja hooldus. Sadula ja hobuse selja ning turja sobivus.
- 3.4. SADULAPEHMENDUSED, VALTRAPID. Nende otstarve ja hooldus.
- 3.5. HOBUSETEKID, nende kasutamine ja hooldamine
- 3.6. JALAKAITSED; PINDED. Nende tähtsus ja otstarve. Paigaldamine ja hooldamine
- 3.7. RAKKEHOBUSE VARUSTUS. Sedelgas. Rangid ja look. Sedelgarihmad. Leid. Valjad ja ohjad.
- 3.8. HOBUSE HOOLDUSTARVIKUD. Harjad, kammid, kaabitsad. Kapjade hooldusvahendid.
- 3.9. RATSUTAMISRAJATISED. Väljakute ja maneežide jagunemine lähtudes kasutuse eesmärgist.
- 3.10. VÄLIVÄLJAKUD: Treening- ja võistlusväljakud, muru-ja liivakattega väljakud. Galopirajad. Derby väljakud ja maastikutakistuste rajad. Väliväljakute ehituse põhinõuded (erisused liiva-ja muruväljaku rajamisel ning hooldamisel, maastikutakistuste ehituse põhinõuded). Ohutusreeglid väljakute ehitusel ja ekspluatatsioonil.
- 3.11. MANEEŽID: Treening (soojendus)- ja võistlusmaneežid. Pinnakate ja selle hooldus Maneeži valgustus ja ventilatsioon. Ohutusnõuded ratsutamisel maneežis.

4. Hinnatavad õpitulemused

Õppija teab ja tunneb

- hobuvarustuse valiku põhimõtteid;
- ratsutamisväljakute ja maneežide jagunemist, rajamise eesmäärke ja kasutuse otstarvet.
- liiva ja murukattega väljakute rajamise põhimõtteid ning omab ettekujutust nende hooldamisest
- maneeži optimaalset suurust, nõudeid valgustusele, -ventilatsioonile ja turvanõuetele vastavalt kasutatavate hobuste arvule ning tegevuse eesmärgile.
- ohutusnõudeid, mis on seotud väli väljakute ja maneežide ehituse ja kasutusega.
- väikelastega tegelemise ohutusnõudeid maneežis ja väljakutel.

Õppija oskab

- kasutada, hooldada ja korrastada hobuvarustust;
- hinnata kasutatavate väljakute ja maneežide kasutegureid ja vajadusi vastavalt ratsutamise eesmärgile;

5. Hindamine

Hinnatakse

- praktilist hobuvarustuse tundmist, kasutamise, hooldamise ja parandamise oskust – 40%
- teoreetilisi teadmisi kirjalike testidega – 40%
- ühe ratsutamisrajatise hindamist õppijate valikul (maneež, maastikutakistused, väljak vms.) rühmatöona, milline esitatakse koos kirjaliku osaga, jooniste/skeemidega ning kantakse klassis ette – 20 %.

RATSASPORT

3 õn

1. Eesmärk

Õpetusega taotletakse, et õppija omandab algteadmised ratsaspordialadest ja võistluste korraldusest. Omandab ratsutamisoskused maastikul, väliväljakul ja maneežis ning oskused ohutult osaleda treeningutel.

2. Nõuded mooduli alustamiseks

Läbitud moodul **Hobuse kasutamine ja ratsutamise algõpetus** ning omandatud elementaarne ratsutamisoskus.

3. Õppesisu

3.1 FEI RATSASPORDIALAD. Ratsaspordialad.

3.2. RATSUTAMISVÕISTLUSTE KORRALDAMINE. Võistlusmääristikud. Ametliku isiku töö ratsutamisevõistlustel. Nõuded hobustele ja ratsanikele.

3.3. RATSUTAMISTREENER SUHTUMISE KUJUNDAJANA.

3.4. RATSUTAMISTREENINGU TURVALISUS

3.5. VARUSTUS MAASTIKUSÕIDUL: Ratsaniku ja hobuse varustus transpordil maastikule ja tagasi ning maastikul sõites.

3.6. MAASTIKUTREENINGU PÕHIALUSED: Hobuste valik, grupitreening, harjutuste valik, tempo, maastikuvormid, maastikutakistused

3.7. HOBUSE JA RATSANIKU KÄITUMINE MAASTIKUL. Hobuse käitumise erisused maastikul sõites. Ratsaniku käitumine ja ohutusnõuded liikumisel maastikul. Maastikutreeningu, kolmevõistluse maastikusõidu, kestvusratsutamise, matka ja ratsajahi erinevused.

3.8. RÄNNAK ehk KESTVUSRATSUTAMINE. Nõuded hobusele ja ratsanikule. Hobuse tervise ja seisukorra hindamine pikal distantstil või suurel pingutusel. Lihtsamad esmaabi võtted maastikul.

3.9. HÜPPETREENINGUD, VARUSTUS JA OHUTUSNÕUDED: Ratsaniku ja hobuse takistussõidu varustus. Ohutusnõuded hüppetreeningul.

3.10. ISTAK HÜPPETREENINGUL: Täis- ja poolistak. Istakuvead.

3.11. HOBUSE MÕJUTAMINE RATSANIKU POOLT: Massi- sääre- ja ratsamemõjutused

3.12. TAKISTUSSÕIDU PÕHIHARJUTUSED: Kavaletid, üksiktakistused, peneroll. Takistuste põhiniimetused.

3.13. KOOLISÕIT. Koolisõiduvarustus. Koolisõiduväljakud

4. Hinnatavad õpitulemused

Õppija teab ja tunneb

- ohutusnõudeid ratsutamisel
- millist vajalikku varustust nõuab maastikul ratsutamine hobuselt ja ratsanikult;
- maastikutreeningu põhialuseid;
- hüppetreeningu läbiviimiseks vajalikku varustust ja ohutusnõudeid;
- takistuste põhiniimetusi
- koolisõidu elemente
- istaku põhiniimetusi ja mõju hobusele;

Õppija oskab

- hinnata hobuse käitumise erisust maastiku sõidul ning sellega kaasnevat ohtusid;
- kasutada maastikusõiduks vajalikku varustust;
- maastikul algtasemel ratsutada
- kontrollida hobuse tempot ning liikuda erinevatel maastiku vormidel;
- hinnata hobuse tervislikku seisut maastikul liikudes ning anda vajalikku esmaabi;

- kasutada elementaartasemel täis- ja poolistakut;
- näidata massi- sääre- ja ratsmemõjutusi ning sellega kaasnevat lihtsamaid harjutusi.;
- ühtlases tempos ületada kavalette
- ületada kuni 80 cm üksiktakistusi ning penerolli ridasid.
- läbida koolisõidu A skeemi

5. Hindamine

Hinnatakse:

- teadmisi ohutusnõuetest, nõuetest varustusele maastikul ratsutamisel ja hüppetreeningul, takistuste ja hüpete põhitervinoloogiat. (Testid ja suulised küsitlused) – 40%.
- praktilist demonstratsiooni täis- ja poolistaku kasutamisest, kavalettide, üksiktakistuste ja penerollide ridade ületamist – 20%.
- ratsutamisoskust maastikul – 20%.
- koolisõiduelementide esitamist – 20%

RAKENDID JA RAKENDISPORT

1 õn

1. Eesmärk

Õpetusega taotletakse, et õppija omandab algteadmised hobuveokitest, rakenditest ja rakendisportist ning oskused hobuse rakendamiseks veoki ette ja rakendis oleva hobuse juhtimiseks.

2. Nõuded mooduli alustamiseks

Puuduvad

3. Õppesisu

3.1. RAKENDISPORT LÄBI AEGADE.

3.2. HOBUSED RAKENDISPORTIS. Veo- ja raskeveohobused. Universaalsed hobused. Eesti raskeveohobuse ja tori hobuse sobivus rakendisporti. Rakendihobuste valikuomadused.

3.3. HOBUVEOKITE TÜÜBID JA RAKENDAMISE VÕTTED. Traavikärud. Vankrid, pikkvankrid, maratonvankrid, kalessid ja tõllad. Reed ja saanid. Loogarakendid ja sorirakendid. Ühe-, kahe- ja enama hobuse rakendid ja rakendamise võtted. Rakmed ja nende kasutamine ning hooldamine.

3.4. RAKENDISPORT: FEI võistlusalad, võistlusrajad, võistluste süsteem.

4. Hinnatavad õpitulemused

Õppija teab ja tunneb

- rakendispordis kasutatavate hobuste valiku põhimõtteid;
- hobuveokite ja rakendite tüüpe;
- rakendispordi võistlusalasisid.
- rakendi ja traavispordi peamisi erinevusi

Õppija oskab

- valida rakendispordiks sobivat hobust
- nimetada ja kasutada erinevaid rakmeid
- rakendada hobust veoki ette
- juhtida hobust ohjade abil

5. Hindamine

Hinnatakse:

- teoreetilisi teadmisi – 40 %
  - erinevate hobuveokite ja rakendite tundmine
  - rakendispordialade kirjeldamine
  - hobuse sobivuse näitajate nimetamine
- praktilisi oskusi – 50%
  - rakmete tundmist ja kasutamise oskust
  - hobuse rakendamist veoki ette
  - rakendihobuse juhtimisoskust
- iseseisvat tööd – 10%
  - info otsimine Eestis toimuvate rakendispordivõistluste kohta

PRAKTIKA

20 õn

1. Eesmärk

Töökeskonnas toimuva praktika eesmärk on kinnistada koolis õpitut ja süvendada kutsealaseid teadmisi ning oskusi, suurendada otsustus-, ja analüüsivõimet, kohusetunnet, vastutust ja initsiatiivi. Valmistada õppija ette kutsequalifikatsiooni eksami edukaks sooritamiseks.

2. Nõuded mooduli alustamiseks

Läbitud täies mahus õppekeskkonnas toimunud õppemoodulid.

3. Õppesisu

Praktikant teostab hobusekasvanduses või hobusekasvatustalus järgmisi praktilisi töid järgides sealjuures tööohutusnõudeid:

4. Hobuste bokside puhastamine, allapanu vahetamine, samuti vahekäigu ja teiste tallikompleksi kuuluvate ruumide korrashoidmine
5. Sõnniku käitlemine järgides keskkonnaohutuse nõudeid
6. Hobuste klassifitseerimine ning identifitseerimine mõõtude, märgiste ja värvuse põhjal.
7. Söödaratsioonidega tutvumine, koostamine, söötade ettevalmistamine ja söötmine .
8. Söötade organoleptiline hindamine
9. Karjamaa sobivuse määramine hobuste karjatamiseks
10. Hobuste naha, karvkatte ja jalgade regulaarne hooldamine. Võimalusel pügamise harjutamine. Puhastusvahendite hooldus
11. Hobuste kohtlemine nende karjas viibimisel. Kätte saamine, päitsestamine, kinni sidumine, lahti laskmine
12. Igapäevane jalgade tõstmine nende tervise kontrolliks ning regulaarne kapjade hooldamine ning abistamine värkimisel ja rautamisel
13. Erinevate jalakaitsevahendite kasutamine ja hooldamine
14. Abistamine veterinaarsete toimingute juures, sh. hobuste kiibistamisel
15. Stressi ning sagedamini esinevate probleemide ja nende sümptomite äratundmine ning kõrvaldamine

16. Inna tuvastamine, assisteerimine märade paaritamisel või seemendamisel ning tiinuse diagnoosimisel
17. Varssumise jälgimine, abistamine ja vastsündinu hooldamine
18. Noorhobuste hooldamine, õpetamine, ettevalmistamine noorhobuste ülevaatuks
19. Noorhobuste ülevaatusel vajalike esitlusviiside (sh vabahüpete) harjutamine
20. Kordetreeningute läbiviimine
21. Noorhobuste õpetamine kogenud treeneri juhendamisel
22. Hobuse treilerisse viimise harjutamine
23. Ratsutamine kas maneežis või/ja treeningplatsil ja maastikul kogenud treeneri juhendamisel
24. Ratsutamistunni läbiviimisel treeneri abistamine ja treeningu jälgimine
25. Ratsaväljaku hooldamine ja ette valmistamine treeninguks, võistluseks
26. Hobuturismitalus klientidega suhtlemine ja abistamine
27. Hobuse rakendamine veoki ette ja töötamine rakkehobusega
28. Hobuvarustuse ja selle osade tundmaõppimine, hooldamine, parandamine
29. Karjakopliete ettevalmistamine karjatamiseks
30. Karjatamisgruppide moodustamine ja hobuste viimine karjamaale
31. Talli päevakorra jälgimine ja selle alusel tallitööde teostamine
32. Tallipäeviku pidamine
33. Tutvumine tõuaretusdokumentatsiooniga

4.Õpitulemused

Peale praktika läbimist õpilane

teab ja tunneb

- talli majandamise ja toimimise põhimõtteid
- hobuste ja töötajate heaolu tagavaid ohutus- ja muid nõudeid
- tallitööde organiseerimise vajalikkust vastavalt päevakavale

oskab

- hobuseid ja hobusebokse nõuetekohaselt puhastada
- pidada puhtust kõigis talliruumides
- analüüsida ja koostada söödaratsioone vastavalt kasutusintensiivsusele ja vanuserühmale

- sööta ette valmistada ja sööta
- treenida hobuseid nii kordel kui sadulas
- hobuseid võistlusteks ette valmistada, saduldada
- läbi viia ratsutamistundi algajatele
- ratsutada vähemalt algtasemel
- kasutada jalakaitsevahendeid ja tekke
- värkida ja assisteerida rautamisel
- kontrollida hobuste tervislikku seisundit ja vajadusel anda esmaabi
- märgata inna või läheneva poegimise tunnuseid
- abistada poegimisel ja hooldada vastsündinut
- assisteerida paaritamisel või veterinaarsetel toimingutel
- hooldada, parandada hobuvarustust
- pidada tallipäevikut
- täita tõuaretusdokumente
- koostada tallipäevakava ja vastavalt sellele organiseerida tallitöid

5. Hindamine

Ettevõttepraktika ajal peab praktikant praktikapäevikut ja täidab ettevõtte kohta aruande. Praktika lõpul annab tööandja hinnangu praktikandi tööle. Hinnang sisaldab nii praktikandi erialaseid teadmisi ja oskusi kui ka isikuomadusi (initsiatiivi, aktiivsust, suhtlusoskust, täpsust, kohusetunnet ja vastutusvõimet). Hinnang antakse kokkuvõtvalt 5 palli süsteemis.

Ettevõttepraktika koondhinne kujuneb kolmest hindest:

- tööandja hinne 40 %
- päevik-aruande hinne 40%
- vestluse hinne 20%

4. Valikõpingute moodulid

TREENERIKOOLITUS

2 õn

1. Eesmärgid

Õpetusega taotletakse, et õppija omandab oskused algtasemel ratsutamise õpetamiseks ning teadmisi ratsutamisevõistluste korraldusest ja läbiviimisest.

2. Nõuded mooduli alustamiseks

Vähemalt 1- aastane ratsutamise kogemus ja/või läbitud moodul “**Hobuse kasutamine ja ratsutamise algõpe**”.

3. Õppesisu

3.1. RATSATREENER KUI SUHTUMISE KUJUNDAJA: Ratsutamise algõpetuse eesmärk Suhtumine hobusesse ja ratsasporti. Isiklik eeskuju. Hobuse heaolu primaarsus. Treenerite atesteerimise süsteem ja koolitusvõimalused Eestis.

3.2. RATSATREENINGU TURVALISUS: Treeningprogrammi ja hobus(t)ega tegelemise turvalisuse ühtne kava.

3.3. RATSATREENINGU LÄBIVIIMINE: Erinevused algajate-, edasijõudnute-ja laste treeningutel. Hobuste valik. Grupi-ja individuaaltreening. Ratsutamistunni ülesehitus.

3.4. RATSUTAMISVÕISTLUSED. Rahvusvahelise Ratsaspordi Föderatsiooni (FEI) poolt tunnustatud võistlusalad. Eestis enamlevinud võistlusalad. FEI ja ERL kalenderplaani võistlused

3.5. VÕISTLUSMÄÄRUSTIKUD. ERL Üldmäärustik. Takistussõidu-ja koolisõidu määrustikud.

3.6. AMETLIKU ISIKU TÖÖ RATSAVÕISTLUSTEL: Rahvusliku kohtuniku, rajameistri, korrapidaja ja võistluste sekretäri üldised ülesanded. Takistussõidu- ja koolisõidukohtuniku põhiülesanded. Ametlike isikute töö erinevused rahvusvaheliste võistluste korraldamisel.

4. Hinnatavad õpitulemused

Õppija teab ja tunneb

- ratsutamise õpetuse eesmärgid, hobuse heaolu reegleid ja treenerite atesteerimise süsteemi;
- turvalisuse nõudeid ratsutamistreeningu läbiviimisel ja hobustega tegelemisel;

- põhierinevusi ratsutamistreeningute läbiviimisel lähtudes klientide eripäradest;
- FEI ametlike võistlusalasid ning Eestis enam levinud võistlusalasid;
- ERL Üldmäärustikku ning takistussõidu- ja koolisõidu määrustikke.

Õppija oskab

- hinnata ratsutamistreeningute läbiviimise riske ning koostada ühtset turvalisuse kava konkreetses treeningkohas hobustega tegelemiseks ja treeningute läbiviimiseks;
- läbi viia ratsutamistundi erinevatele vanusegruppidele ja erinevate ratsutamisoskustega klientidele;
- komplekteerida treeninggrupp lähtudes klientide ja hobuste koosseisust;
- abistada rahvuslikel võistlustel kohtunikku, rajameistrit, korrapidajat ja sekretäri;
- vabatahtlikuna osaleda rahvusvaheliste ratsavõistluste läbiviimisel.

5. Hindamine

Hinnatakse

- teadmisi ratsutamissoo läbiviimise alustest
- turvalisuse nõudeid ja nende järgimist treeningtundides
- FEI võistlusalade teadmist
- ERL üldmäärustikku ning takistus- ja koolisõidu määrustikke
- praktilise treeningtundi läbiviimise oskust (meeskonnatööna)
- rahvuslikel võistlustel kohtuniku, rajameistri, sekretäri või korrapidaja abistamist

HOBUTURISM, HOBUMATKA JUHTIMINE

2õn

1. Eesmärgid

Õpetusega taotletakse, et õppija omandab huvi hobumatka korraldamise kui maamajanduse alternatiivse ettevõtlusvormi rakendamise vastu, omandab oskuse meeskonna liikmena juhendamisel või iseseisvalt, kliendisõbralikult ning turvaliselt kavandada ja korraldada hobumatku või –rännakuid, äratada matkajates huvi Eesti looduse ja kultuuri ning Eesti hobuse vastu .

2. Nõuded mooduli alustamiseks

Läbitud on moodulid Arvutikasutus ja asjaajamine, Töökeskkonnaohutus, Suhtlemine ja klienditeenindus, Erialane võõrkeel , Majandus ja ettevõtlus ning moodulist Hobuse õpetamine ja kasutamine teema Ratsutamine maastikul, matkad, rännakud .

Õppija oskab ratsutada algtasemel.

3. Õppesisu

3.1.TURIMIKORRALDUSE ALUSED . Turismi mõiste, ajalugu, areng, koht Eesti majanduses. Seosed teiste majandusharudega. Turismi erinevad vormid. Hobumatkad turismi osana, nende tähtsus maamajanduse, sh hobumajanduse arengus. Hobumatkade kogemused maailma erinevates riikides ja meil.

3.2. EESTI TURISMIGEOGRAAFIA JA KULTUURILUGU. Eesti loodus, kliima. Maastikud ja kaitsealad. Vaatamisväärsused. Eesti kultuuriloolised paigad. Eesti rahvakalender, traditsioonid. Oma paikkonna geograafia ja kultuurilugu.

3.3.HOBUMATKADE KORRALDAMINE. Hobumatka idee leidmine, selle elluviimise kavandamine, eelarve koostamine. Idee tutvustamine ja reklaamimine. Matkarühma komplekteerimine . Klientide vajaduste, ootuste ja motiivide väljaselgitamine. Marsruudi ja ajakava koostamine. Hobuste, hobu- ja turvavarustuse valik ning korrasoleku kontrollimine. Matkarühma instrueerimine. Hobuste ja matkajate heaolu ja turvalisuse jälgimine matka käigus , puhkepausidel hobuste ja matkajate toitlustamise korraldamine. Matkadokumentide täitmine, tagasiside kogumine klientidelt.

4. Hinnatavad õpitulemused

Õppija teab ja tunneb

- turismikorralduse üldisi aluseid ja turismiliikide omavahelisi seoseid;
- hobumatkade võimalusi maamajandusettevõtluses;
- Eesti ning oma piirkonna turismigeograafia ja kultuuriloo ülevaadet .

Õppija oskab

- otsida hobuturismialast infot,
- kavandada matkaideed, seda reklaamida;
- selgitada välja klientide ootusi, vajadusi ja motivatsiooni;
- kavandada ja koostada klientide vajadusest lähtudes matka või rännaku marsruuti, eelarvet ja ajakava ;
- valida ja kontrollida maastikusõiduks vajalikku varustust ;

- ratsutada maastikul algtasemel , kontrollida hobuse tempot ning liikuda erinevatel maastikel;
- juhendada kliente hobuse käsitsemisel ;
- viia töörühma koosseisus turvaliselt kliendile ja hobusele läbi hobumatka või –rännak;
- hinnata hobuse ja kliendi tervislikku seisut maastikul liikudes ning anda vajalikku esmaabi;
- organiseerida hobuste ja klientide toitlustamist;
- tutvustada klientidele vastavalt kliendi soovidele paikkonna või Eesti kultuurilugu, looduslikke iseärasusi.

5. Hindamine

Hinnatakse:

- teoreetilisi teadmisi turismikorraldusest, hobuturismist ja hobumatka läbiviimise turvalisusest kirjalike testidega
- iseseisva tööna hobumatka kavandamist, milles näidatakse ära eesmärk, sihtgrupp, marsruut, vaatamisväärsuste iseloomustus ja päevakord ning matka eelarve.

SEPATÖÖD

2 õn

1. Eesmärk

Õpetusega taotletakse populariseerida sepatööd ja õpetada hobuste rautamise erinevaid tehnikaid- külma- ja kuumrautust ning ravirautust.

2. Nõuded mooduli alustamiseks

Peab olema läbitud moodul hobuste pidamisest ja hooldusest ning omandatud hobuse kohtlemise ohutud töövõtted.

3. Õppesisu

3.1. RAUTUSE PÕHIMÕTTED JA AJALUGU.

3.2. KABJA EHITUS. Kapjade anatoomia ja biomehhaanika. Kapjade kujud

3.3. JALGADE SEISUD. Normaalsed ja väärad seisud. Liikumine korrapärase ja korrapäratu seisuga korral.

3.4. HOBUSE KOHTLEMINE RAUTUSEL. Ohutusnõuded. Hobuse fikseerimine. Jalgade ülesvõtmine.

3.5. KABJA PUHASTAMINE JA VÄRKIMINE. Puhastamine kabjakonksu ja harjaga. Kabja lühendamine värkimistangide ja kabjanoa abil. Raspeldamine.

3.6. RAUA VALIMINE. Rauda sobitamine kabja kujuga. Suve- ja talverauad.

3.7. KÜLM- JA KUUMRAUTUS. Kuumrautuse eelised võrreldes külma- ja kuumrautusega. Kuumrautuseks vajalikud tarvikud.

3.8. RAVIRAUTUS. Ravirautuse tähtsus ja põhimõtted. Erinevad ravirauad. Jalgade seisu ja liikumise parandamine spetsiaalraudadega.

4. Hinnatavad õpitulemused

Õppija teab ja tunneb

- jalgade ja kapjade ehitust ning kapjade biomehhaanikat
- värkimise vajalikkust
- rautuse tähtsust ja erinevaid rautusviise
- ravirautuse põhimõtteid.

Õppija oskab

- hobust rautuseks ette valmistada ja fikseerida
- värkida ja raspeldada
- rautada nii külma- kui kuumrautuse meetodil.

5. Hindamine

Hinnatakse:

- teoreetilisi teadmisi kabja anatoomiast ja füsioloogiast ning rautamise põhimõtetest testide abil
- praktilisi töövõtteid nii külma- kui kuumrautusel

TALLIEHITUS

2 õn

1. Eesmärk

Mooduli eesmärk on anda teadmisi ja praktilisi oskusi tallide ja nende juurde kuuluvate ehitiste (maneež, sööda- ja sõnnikuhoidla) ja rajatiste (ratsaväljakud, ratsarajad, koplid) planeerimisest

ning ehitusest, vanemate tallide rekonstrueerimisest või muude hoonete (nt sigala või lehmalaut) kohandamistest hobuste jaoks.

2. Nõuded mooduli alustamiseks

Peab olema läbitud moodul **Hobuste pidamine**

3. Õppesisu

3.1. TALLIKOMPLEKS, SELLE LAHENDUSPÕHIMÕTE JA ÜMBRUSE PLANEERING lähtuvalt erinevatest tegevustest; ratsakool, hoiutall (üürital), kasvandus, võistluskeskus, kombineeritud keskused (ratsakool-võistluskeskus jne)

3.2. PROJEKTEERIMINE. Tallikompleksi (tall, maneež, hoidlad, abihooned) projekteerimise põhimõtted – hoonete erinevad konstruktiivsed lahendused, pinna- ja ruumivajadused, valgustuse ja ventilatsioonipõhimõtted, ohutusnõuded. Talli sisustus lähtuvalt selle kasutusfunktsioonist (üksik- ja rühmaboksid, nende konstruktsioonid).

3.3. TALLI ÜMBRUS. Ratsaväljakud, koplid, karjamaad- planeerimise ja rajamise põhimõtted, piirded.

3.4. HOONETE REKONSTRUEERIMINE. Loomalautade kohandamine hobuste pidamiseks.

4. Hinnatavad õpitulemused

Õppija teab ja tunneb:

- tähtsamad nõuded, mida esitatakse hobusepidamiseks mõeldud hoonetele ja rajatistele,
- hobusepidamiseks mõeldud hoonete ja rajatiste lahenduspõhimõtted
- ohutusnõudeid seoses hoonete ja rajatiste kasutamisega

Õppija oskab:

- analüüsida olemasolevate hobusepidamishoonete ja rajatiste sobivust
- teha koostööd projekteerijaga uute hobusepidamishoonete ja rajatiste kavandamisel

5. Hindamine

Hinnatakse:

- õppija valikul ühe tallikompleksi (ratsakool, hoiutall (üürital), kasvandus, võistluskeskus, kombineeritud keskused) kavandamine ja hindamine lähtuvalt mõnest olemasolevast ümberkujundamist nõudvast hoonest kirjaliku iseseisva tööna (töö maht min 5 lk; A4, 1800 tähemärki leheküljel, lisaks vajalikud joonised ja skeemid

ROHUMAAVILJELUS JA SÖÖDATOOTMINE

2 õn

1. Eesmärk

Mooduli eesmärk on anda teadmisi ja praktilisi oskusi hobustele talliperioodiks põhisöötade tootmisest, heina ja silode valmistamise tehnoloogiatest, karjamaade rajamisest ja hooldamisest.

2. Nõuded mooduli alustamiseks

Peab olema läbitud moodul **Hobuste pidamine**

Teoreetilised teadmised: liblikõieliste ja kõrreliste heintaimede botaaniline iseloomustus, liigid, sordid, kasvunõuded; rohundid ja nende olemus rohumaadel; rohumaade jaotus, liigid; rohumaade rajamine ja uuendamine; karjamaade kasutamine, hooldamine, väetamine; niitude kasutamine, hooldamine, väetamine; rohusöötade (hein,silo) valmistamine, säilitamine; mahepõllumajandus hobusekasvatuses.

4.Hinnatavad õpitulemused

Mooduli läbimisel õppija teab ja tunneb:

- enamlevinud umbrohte
- liblikõielisi ja kõrrelisi heintaimi ja nende seemneid, nende majanduslikke ja bioloogilisi põhiomadusi
- loodussäästlikke hobumajandust
- kuidas valmistada erinevaid söötasid

oskab:

- hinnata rohumaade seisukorda ja määrata ümberrajamise vajadust
- tegevuse planeerimisel arvestada ümbritsevat looduskeskkonda ja valida keskkonnasäästlik tegutsemisviis
- kasutada erialakirjandust

5.Hindamine

Mooduli hindamise aluseks on õpitulemustes esitatud teadmiste ja oskuste omandamine

Hinnatakse:

- Teoreetilised teadmised -aine omandamise käigus testid, vestlused, kirjalikud kontrolltööd
- Praktilised oskused -erinevad tegevused (seemnete ja taimede tundmine, rohumaade

hindamine)

- Iseseisev töö - töö erialakirjandusega ülevaadete jms. koostamiseks

Mooduli lõpetamiseks peab õppija olema saanud positiivse tulemuse kõikides komponentides

HOBUSTE HOOLDAMINE, TALLITÖÖD

5 õn

1. Eesmärk

Õpetusega taotletakse, et õppija omandab oskused tallitööde teostamiseks ja hobuste igapäevaseks hooldamiseks ning ka võistlustel, treeningutel, taastumisperiodidel, võistlusreisidel ja muudes olukordades.

2. Nõuded mooduli alustamiseks

Läbitud töökeskkonna ohutuse ja ratsutamise algõppe moodul

3. Õppesisu

3.1. HOBUSE KESKKOND .Tall. Boks. Allapanu. Jootmissüsteem. Koridorid. Sadularuum. Saduldamiskoht. Söödaruumid. Kärud jm. tallivarustus.

3.2 TURVALISE JA HÜGIEENILISE KESKKONNA LOOMINE. Bokside igapäevane puhastamine ja allapanu vahetamine. Sõnniku käsitlemine.

3.3. TREENING- ja VÕISTLUSVÄLJAKUD. Tingimuste hindamine, ohud. Väljakute hooldamine. Kasutamine.

3.4. KARJAMAAD. KOPLID. KARUSSELLID. Tingimuste hindamine, ohud. Tarade, aedade tegemine, parandamine.

3.5. VARUSTUS ja ABIVAHENDID. Päitsed, valjad. Sadulad. Jalakaitsmed. Tekid. Varustuse hooldamine (parandamine, pesemine, õlitamine jms.).

3.6. RAUTUS. Rautuse kontrollimine. Ohud. Tollid, nende kasutamine ja vahetamine.

3.7. HOBUSE PUHTUS. Karvkate. Higistamine. Puhastamise tähtsus, viisid, vahendid. Pesemine. Pügamine. Hooldustarvikud, nende kasutamine ja puhastamine.

3.8. VÕISTLUSHOBUNE. Võistlemise mõju organismile. Treenitus. Treenitud organismi omapärad. Taastumine. Närvisüsteemi eripära ja koormatus.

3.9. MASSAAŽ. Algteadmised ja –oskused.

3.10. SÖÖDALISANDID. TAASTUMISVAHENDID, nende kasutamine. Dopingu vältimine.

3.11. HOBUSTE TERVISLIKU SEISUNDI KONTROLLIMINE. Vaatlus, kompimine, kuulamine. Terviseparameetrid, normaalsed ja patoloogilised nähud.

3.12. ESMAABI. Esmaabi tähtsus ja võtted. Sidemete vahetus, kompressid, ravimite manustamine suu kaudu, süstimine lihasesse ja veeni,

3.13. HOBUSE TRANSPORT. Laadimine, ohud, liiklemine hobustega.

3.14. TEGEVUSED hobuse režiimi tagamiseks tallis, võistleja abistamiseks soojendusväljakul, aja planeerimine võistluspäeval

4. Hinnatavad õpitulemused

Õppija teab ja tunneb

- Ohutusnõudeid hobustega ümberkäimisel
- Tallihügieeni ja -rutiini tähtsust
- võistlushobuse organismi ja režiimi eripära, hooldamise mõju organismile;
- nõudeid võistlushobuse keskkonnale eri perioodidel;
- rautust, varustust, abivahendeid, ja oskab neid kasutada ning korrastada;
- hobuse puhastamist, massaaži, taastumisvahendite kasutamist;
- esmaabi ja ravi lihtsamaid võtteid ja vahendeid;
- hobuse transportimist ja selle ohte;
- hobuhooldaja tegevusi, kohustusi ja õigusi võistlustel.

Õppija oskab

- teha igapäevaseid tallitöid
- hoida puhtust kõigis tallikompleksi ruumides
- puhastada hobuseid
- hooldada ja parandada varustust
- ratsutada vähemalt algtasemel
- hobust treilerisse panna ja fikseerida
- märgata hobuse terviseprobleeme
- anda esmaabi kergematel juhtudel
- ravida haiget hobust vastavalt arsti juhistele.

5. Hindamine

Hinnatakse

- Tallitööde teostamise ratsionaalsust, kohuse- ja vastutustundlikkust
- hobustega ümberkäimise oskust arvestades nii hobuse kui enda ohutust
- hobuse hooldamise ja võistluseks ettevalmistamise võtteid
- hobuse viimist treilerisse ja maha.
- hobuse fikseerimise võtteid
- esmaabi andmise oskust

ÄRIPLAAN

2 õn

1. Eesmärk

Õpetusega taotletakse, et õppija omandab teadmised äriplaani olemusest ja selle koostamise põhimõtetest.

2. Nõuded mooduli alustamiseks

Läbitud majanduse ja ettevõtluse moodul.

3. Õppesisu

3.1 ÄRIPLAAN

Äriidee ja selle püstitamine. Äriplaani struktuur. Äriplaani maksumuse ja ressursside kavandamine, äriplaani finantsmajandusliku osa (sh ettevõtte kavandatavad investeeringud; tulude- ja kulude eelarved, raha liikumise eelarve, kasumieelarve, eelarveline bilanss, vajalikud lisad). Äriplaani finantsmajandusliku tasuvuse hindamine. Äriplaani realiseerimine ja kontroll, saavutatud eesmärkide hindamine.

4. Hinnatavad õpitulemused

Mooduli läbimise järel õpilane teab ja tunneb:

- äriplaani koostamise põhimõtteid;

oskab:

- üles ehitada lihtsamat, sisuliselt ja vormiliselt realistlikku äriplaani.

5. Hindamine

Mooduli hinne moodustub järgmistest osadest:

- protsessi hindamine 20 %,
- iseseisvad tööd 10 %

- materjali otsimine erialase äriplaani koostamiseks;
- praktilised tööd – 70 %;
  - äriplaani koostamine 60%
  - äriplaani kaitsmine 10%

LIIKLUSÕPETUS

2 õn

1. Eesmärk

Õpetusega taotletakse, et õppija omandab teadmised ja oskused B, C1 ja T kategooria autojuhi ja traktorijuhi kvalifikatsiooni taotlemiseks.

2. Nõuded mooduli alustamiseks

Puuduvad

3. Õppesisu

3.1. LIIKLUSÕIGUSAKTID

3.2. LIIKLUSOHUTUS

3.3. ÕPPESÕIT

4. Hinnatavad õpitulemused

Mooduli läbimisel õppija teab ja tunneb:

- liiklusõigusakte;
- liiklusohutust;

oskab:

- ohutult juhtida autot liikluses.

5. Hindamine

Mooduli hinne moodustub järgmistest osadest:

- protsessihindamine – 20%;
- iseseisev töö – 20%;

- testülesannete lahendamine arvutis – 20%;
- praktilised tööd – 60%;
- koolieksami sooritamine 60%.

KARJÄÄRIÕPETUS

1 õn

1.Eesmärk:

Õpetusega taotletakse, et õpilane: kujundab adekvaatse enesehinnangu;. valmisoleku teadlikeks karjäärivalikuteks ja - otsusteks ning elukestvaks õppeks; oskab seada eesmärke ja nende täitmiseks süsteemselt tegutseda, tutvub erinevate ametite/elukutsetega, õppides tundma haridus- ja koolitusvõimalusi, töö-seadusandlust ning kohalikku majanduskeskkonda; teab karjäärivõimalusi valitud kutsealavaldkonnas; väärtustab kutseõppeasutuses õppimist ja isikliku karjääri arendamist.

2.Nõuded mooduli alustamiseks:

Sissejuhatus erialasse/ valdkonda I kursusel läbitud.

Õpilased on läbinud vähemalt ühe ettevõttepraktika.

3.Õppesisu:

3.1 ENESETUNDMINE JA SELLE TÄHTSUS KARJÄÄRI PLANEERIMISEL

Isiksuseomadused: närvisüsteemi tüüp, temperament ja iseloom.

Isiksuseomadused: väärtused, vajadused, motivatsioon, hoiak, emotsioonid, positiivne mõtlemine.

Isiksuseomadused: võimed, intelligentsus, huvid, oskused (üldoskused, erioskused)

Minapilt ja enesehinnang (k.a. eneseaustus ehk eneseväärtustamine), identiteet, refleksioon, sotsiaalne küpsus.

3.2. ÕPPIMISVÕIMALUSTE JA TÖÖMAAILMA TUNDMINE NING SELLE TÄHTSUS KARJÄÄRI PLANEERIMISEL

Muutuv tööturg: kutsealavaldkonna olukord, arengusuunad, prognoosid, kutsestandardid, tööandjate ootused, ettevõtluse vormid, tööõiguse alused.

Muutuv tööjõuturg: valdkonna tööjõuturu nõudlus ja pakkumine, konkurents, elukestev õpe, töö-motivatsioon, töötus, tööturuteenused.

Haridustee: valdkonna erialad, haridussüsteem, mitteformaalne haridus, hariduse ja tööturu vahelised seosed, õpimotivatsioon, elukestev õpe.

3.3 PLANEERIMINE JA OTSUSTAMINE

Otsustamine ja seda mõjutavad tegurid – alternatiivid valikutes, omavastutus, aja planeerimine.

Karjääriplaneerimine kui elukestev protsess: karjäär, karjääriplaneerimine, karjääriinfo allikad, infootsimine, karjääriinõustamine, muutustega toimetulek, elurollid, elulaad.

Tööotsimine: kandideerimisdokumendid, tööintervjuu, tööotsimisallikad.

3.4 ISIKLIKU KARJÄÄRIPLAANI KOOSTAMINE

Karjääriotsuste tegemise protsess. Lühiajaline karjääriplaan. Pikaajaline karjääriplaan.

Näidismoodul on koostatud SA Innove projekti Karjääriteenuste süsteemi arendamine Eesti Vabariigis raames

4.Õpitulemused

Aine karjääriõpetus keskendub õpilase adekvaatse enesehinnangu kujunemisele.

Õpilane tunneb erialade, ametite ja elukutsete vahelisi seoseid. Ta oskab näha ja mõistab töömaailmas toimuvat ja on teadlik selle mõjust isikliku tööalase karjääri planeerimisele.

Õpilane teadvustab oma vastutust ja on motiveeritud isiklikku karjääri teadlikult planeerima ning mõistab ja väärtustab elukestva õppe põhimõtteid.

Õpilane on teadlik ametialase edasiliikumise võimalustest ning on orienteeritud elukestvale õppele.

5.Hindamine

Hinnatakse

- ainekäsitles aktiivsete mõistete ja terminkate tundmist ja nende kasutamise õigsust - 10%
- Oma isiksuse tundmist seostatuna valitud erialaga -10%
- Karjäärilase teabe otsimise ja leidmise oskust -10%
- Koostab ühe konkreetse tööpakkumise kuulutuse alusel töökoha taotluse ja selle juurde kuuluva CV või kirjutab kaaskirja tuues välja oma tegevused, nõrkused , võimed ja oskused -60%
- Õpilane koostab iseseisvalt oma karjääriplaani lähemaks kümneks aastaks, näidates end läbi erinevate elurollide -10%

5. Õppebaas

Vajalikud rajatised

- renoveeritud tallikompleks, millesse kuuluvad
- tall 24 boksikohaga
- maneež mõõtudega 28 m x 40 m
- õppeklass
- olmeruumid sh. 2 riietusruumi
- varustuse ja söödaruumid
- võistlus- ja treeningväljak

Õppetöös kasutatavad vahendid

- sadulad ja sadulakomplekti kuuluvad vahendid
- päitsed ja talutusnöörid
- valjaste komplektid
- korderihmad ja -piitsad
- turvavestid ja -kiivrid
- hobuste puhastustarvikud
- kabjhooldustarvikud
- jalakaitsevahendid – pinded ja kaitsmed
- hobusetekid
- rakkehobuse varustus ja veokid
- kaheteljeline hobuseveotreiler
- allapanu- ja sõnnikuveo traktor
- käsikärud
- kühvlid ja hargid bokside puhastamiseks
- talli ja olmeruumide koristustarvikud

Üldainete ja majandusainete õpetamiseks on kaasaegsed õppeklassid ja arvutiklass.

6. Põhi- ja valikmoodulite õpetajad

Õpetajad	Õpetatavad moodulid	Haridus	Kvalifikatsioon
Kati-Hannele Leutonen	Hobuse anatoomia, füsioloogia ja psüühika. Hobuste kasutamine ja ratsutamise algõpetus. Noorhobuse õpetamine ja ratsastamine.	Kesk-eri	Ratsutamistreener III tase
Mirja-Mai Urve	Hobuse anatoomia, füsioloogia ja psüühika. Hobuste pidamine Hobuste valik ja aretus	Kõrgem	Vanemõpetaja,
Ulvi Martin	Hobuse tervishoid ja karja taastootmine	Kõrgem	Veterinaar- günekoloog
Aive Kupp	Majandus ja ettevõtlus Äriplaan	Kõrgem	Õpetaja-metoodik
Katrin Vreimann	Arvutiõpe ja asjaajamine	Kõrgem	Vanemõpetaja
Ene Takk	Töökeskkonna ohutus ja tööseadusandlus	Kõrgem	Vanemõpetaja
Lea Püss	Erialane võõkeel	Kõrgem	Õpetaja
Ellu Lettens	Erialane võõkeel	Kõrgem	Õpetaja
Ruth Türk	Suhtlemine ja klienditeenindus	Kõrgem	Õpetaja
Hele Kingisepp	Hobuvarustus ja ratsutamisrajatised, nende hooldamine Hobuste hooldus, tallitööd	Kutseharidus keskkooli baasil	Juhendaja-tallimees
Kaja Vessart	Rohumaaviljelus ja söödatootmine	Kõrgem	Õpetaja
Malle Einaste	Ratsasport	Kõrgem	Ratsutamistreener, ratsaspordikohtunik
Mirja-Mai Urve	Rakendid ja rakendisport	Kõrgem	Vanemõpetaja
Siim	Treenerikoolitus	Kõrgem	Eesti Ratsaliidu

Nõmmoja			peasekretär
Tiit Siiboja	Sepatööd	Kõrgem	Veterinaar
Siiri Nõva	Talliehitus	Kõrgem	Arhitekt
Martin Kivisoo	Hobuturism, hobumatka juhtimine	Kõrgem	Tihuse Hobu- turismitalu juht
Veikko Metsar	Liiklusõpetus	Kutsekeskh.	õpetaja
Koida Mölder	Karjääriõpetus	Kõrgem	vanemõpetaja